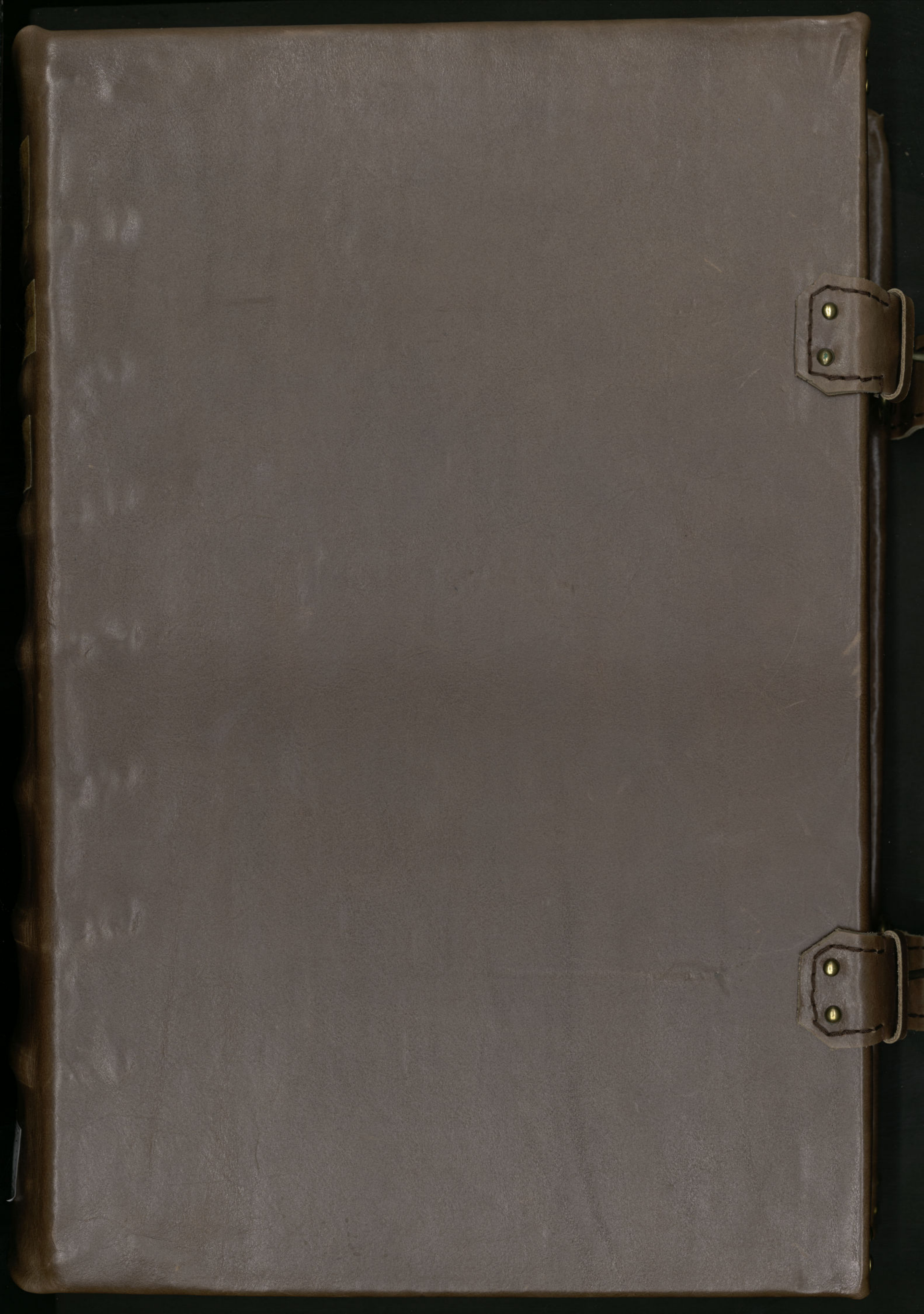

BIBLIA
SACRA

Biblia Montani
Muncypala.

Tom. 7

IMP
3
028

C
~~77~~
A

IMP
3
28

COMMUNES
ET FAMILIARES
HEBRAICAE LINGVAE
IDIOTISMI.

OMNIBVS BIBLIORVM INTERPRETATIONIBVS
ac praecipue Latinae Sanctae Paginae versioni accommodatae,
atque ex veris doctorum virorum laboribus & obseruationi-
bus selecti & explicati.

BENEDICTI ARIAS MONTANI HIEROSOLIMITAE OPERA
AD SACROBYZ BIBLIORVM APLORVM

ANTVERPIA
Excudit Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius
M. D. LXXII.

Del Collegio de la compania de J. de Granada

COMMUNES
ET FAMILIARES
HEBRAICAE LINGVAE
IDIOTISMI,

OMNIBVS BIBLIORVM INTERPRETATIONIBVS,
ac praecipue Latinae Santis Pagnini versioni accommodati,
atque ex variis doctorum virorum laboribus & obseruationi-
bus selecti & explicati,

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS OPERA.

AD SACRORVM BIBLIORVM APPARATVM.

ANTVERPIÆ
Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius
M. D. LXXII.

BENEDICTI ARIAE MONTANI
IN LIBRUM DE HEBRAICIS IDIOTISMIS,

PRÆFATIO.

NEMINI dubium est, quin sacra Scriptura, ob rerum, quas continet, magnitudinem, eiusque, qua perpetuò vititur, orationis dignitatem, gravitatemque singularem, atque admirabilem verborum dispositionem, difficilis sit, atque attentum, diligentemque requirat lectorem. Veruntamen omnia ea, quaecunque occurrunt, difficultas, iis qui hebraicè sciunt, multò minor est, quam ijs qui antiquissima illius linguae cognitione sunt destituti. Nam, ut de certis singularum linguarum figuris, & schematis (quæ vocant) taceamus, quorum quidem parem elegantiâ, magno licet adhibito studio, in alias linguas conuertere non possis, sunt etiam in unoquoque linguarum genere, dialectorum idiotismi, qui quidem, si è verbo in aliam linguam conuertantur, eam parient difficultatem, quæ, quominus sententia intelligi possit, efficiet: ac præterea eam, in quam transferuntur, linguam, minus politam reddent, & elegantem, cum tamen in ea, ex qua conuersi sunt, perspicui, maximeque proprii sint. Atque hoc quidem suo veluti, ac singulari quodam iure sibi lingua vindicat Hebraica. quacum, quenam alia ex antiquis illis linguis, quæ ad nostram usque ætatem peruenerunt, tum singulorum verborum delectu, figuris, varioque ac multiplici idiotismorum usu comparari possit, est omnino nulla. Adeo enim est copiosa, adeoque communi hominû sermone culta, ut eas, quas enunciat, res non significare, sed ob oculos ponere, verâque, ac viuam earum imaginem repræsentare videatur. At verò in affectibus exprimendis, tota illa, quantumuis maxima, elegantissimorum poetarum, qui alijs linguis poemata conscripserunt, facundia, cum huius simplicitate conferrî nullo pacto potest. adeo ut, qui hebraica lingua alium loquentem audit, non illud, quod sentit is, doceri, sed ipsas animi affectiones ipsaque præcordia sibi penitus aperiri putet. Harum autem magnarum certè utilitatum commodo omnino carent ijs, qui ad eius linguae fontes non accesserunt. Quod cum præclare intelligerent ijs, qui in eo studij genere sunt versati, potissimum verò vulgatæ, quam vocant, editionis interpretes: bonam eorum idiotismorum partem Latinis ut traderent, omni cura, diligentiaque effecerunt: videbant quippe, non solum quid à Spiritu Dei dictatum; verum etiam quibusnam id modis pronuntiatum sit, obseruari, cognoscique oportere: atque adeo nullum omnino in Sacris literis apicem, aut iota otiosum esse: sed ex unoquoque, id modò si attentè consideretur, magnum ad lectores compendium peruenire posse. Atque hæc quidem dum attentius interpretes persequi conantur, inusitados loquendi modos in alias transferunt linguas: qua ex re non minimum nascitur obscuritatis, quam quidem obscuritatem dum Latini sermonis proprietate temperare cupiunt, ab eius, ex qua conuertunt, linguae elegantia discedunt: adeo ut non rarò à suscepto negotio desistere cogantur. Quapropter cum nos in ijs, quæ Philippi Catholici Hispaniarum regis iussu, Biblijs edita sunt, aliquid præstare cuperemus, quo & doctis, linguarumque peritis satisfacere, atque ijs etiam qui earum linguarum cognitionem non sunt adepti, prodesse possemus, eos veteris Testamenti libros, qui quidem Hebraicè extant, sua lingua edi, atque inter Hebraici cõtextus lineas, in communem omnium studiosorum utilitatem, Latinam interpretationem describendam curauimus: ita ut, & Hebraica integra conspiciatur, & Latina interpretatio non tam proprietati Latinorum, quam ipsi Hebraicæ veritati, quoad eius fieri potuit, respondeat. id quod linguae Hebraicæ cupidis neque iniocundum, neque inutile fore speramus. Ut verò & ijs qui hebraicè sciunt, & ijs qui eius linguae nullam habent cognitionem, pariter consuleremus, hebraismi que tractandi difficultatem molliremus; multorum doctorum hominum laboribus collectam, diligentia verò nostra in compendium collatam, & in ijs, in quibus oportuit, locis, explicatam hebraismi rationem hoc, quem exhibemus, libello, complexi sumus. quem quidem qui diligenter euoluet, omnium earum interpretationum, quæ quidem extant, tum verò etiam illius, quæ à nobis de verbo est reddita, intelligentiam, absque ulla difficultate assequetur. At verò ut operis breuitati etiam prospiceremus, Latina idiotismorum interpretatione contenti, exempla omisimus: quorum tamen & librum, & caput, ac versus numerum indicauimus. Cum enim libri sacri præsto sint, quorum lectio huius operis usum, atque adiumentum postulat, superuacaneum fuisset ea omnia exempla in hunc locum conferre. Atque hac quidem in re præposterus ordo est vitandus. neque enim ab idiotismorum & phrasum lectione ad Bibliorû cognitionem, sed contrà à sacra Scripturæ lectione ac studijs, ad idiotismorum congeriem, veluti ad Dictionarium, quod consulatur, recurrendum est. Superioribus annis editus fuit à Vuesthmero quodam liber, qui, Phrasæ sacrae Scripturæ, inscriptus est: utilis is quidem, nisi auctoris veneno alicubi infectus simplici aliàs lectori, nocere potius, quam prodesse potuisset. quem F. Laurentius Villa-Vicentius nostras, pius ac doctus vir, meliori, tutiori que restitutum lectioni, denuo Antuerpiæ edi curauit. quem librum si quis legerit, magnos se progressus facere sentiet. est enim variis diuersorum auctorum de eadem phrasi sententijs refertus, multiplicique rerum disputatione ornatus. Nostrum autem hoc opus non tam ex interpretum & doctorum virorum placitis, quam ex simplici hebraici sermonis obseruatione, familiarique usu est concinnatum: atque adeo ad eam rem, quam explicandam suscepimus, hoc est, ad sermonis, & idiotismi hebraici cognitionem, in primis opportunum fore arbitramur. Nam, quod ad res, rerumque significationes explicandas pertinet, id à nodis in eo libro, quæ De arcano sermone inscripsimus, abundè est præstitum. Quem quidem conatum, sicut ceteros omnes nostros, non tam ex eius expectatione, rei que ipsius comparatione, quam ex nostri studio aestimari, probari que optamus. neque verò ii sumus, qui nostras luvæ ceteris præferri velimus: sed quicquid à nobis est præstitum, id eam potissimum ob ut communi omnium Christianorum utilitati consuleremus, nostris que laboribus maiora tendû, præstandumque, inuitaremus, atque incitaremus. Nihil enim nobis potest esse optadiuino spiritu afflatis, ut sua genti optabat Moyses, suis etiam hominibus prophetent.

COMMUNES ET FAMILIARES
HEBRAICÆ LINGVÆ IDIOTISMI.

1. **N**TER ea que in singulis linguis animaduersione digna censentur, vnum illud apprimè utile est obseruare quid proprie vocabulum significet, deinde ad quas res per similitudinem transferatur. Vocamus autem similitudinem quamcumque metaphoram, siue analogiam, siue ampliatiōem, comparationem aut rerum ipsarum vel significationum affinitatem. Vt Dominus proprie is dicitur qui suo imperio alium domat & regit, vel qui domui præest. aliquando verò extenditur ad significandum maritum. præterea præcipuus & summus in vnaquaque arte vel ratione Dominus dicitur. Sic etiam Pater cum eum significet qui alium genuit, pertinet quoque ad significandum summum aliquem in aliqua arte magistrum, ac præsidem collegij, societatis, rei, vel negotij: vt Pater cantantium cithara, summum in ea arte & optimum perfectissimumq; cæterorum doctorem, aut inuentorem dexterrimum interpretamur.
2. Verba quoque figuratè usurpantur ad maiore significationis elegantiā: vt Volare, pro præstantè esse in aliqua re vel actione, & celeritate maxima ferri: Stillare, pro loqui. Vigilare, pro diligenter curare: Florere, pro ornatu decoreq; magno agere.
3. Epitheti aut adiectiui loco possessiuus casus usurpatur: vt Filius perditionis, filius perditus: Filius mortis, morte dignus aut capitis damnatus iure ipso: Mulier virtutis, pro famina strenua & forti.
4. Substantiuis formalibus nominibus adiectiuorum loco maioris significationis causa Scriptura vititur. vt, Quonia iustus Dominus iustitias dilexit: id est iustos. & Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es, id est, iniquos.
5. Interdum sub communi & indefinito verbo aliud intelligitur certum nomen, vel à verbo ipso deductum, vel ex sententiæ ipsius obseruatione manifesta explicandum: vt, Vnam petij à Domino, & hanc requiram, intelligo petitionem. Et nuntiavit illi, subaudio nuntius.
6. Aliquādo antecedens, pro cōsequenti, aut prius pro posteriore usurpatur: vt, Sicut mercenarius expectat opus suum, id est mercedem operis, Job 7. Et emendo emam abs te pro commutatione, id est, pro re aliqua vel pretio: 2 Reg. 24. Et quā dabit homo commutationem pro anima sua? Matth. 16.
7. Est & Appositionis figura vsus cum præpositionibus & sine præpositionibus, maxime cū posterior Appositionis pars nomen proprium est, exponitq; priorem: vt, Impetum fecerunt in virum, in Lot. Gen. 19. & Obseruate in puero, in Absalom, 2 Reg. 18. Et carnem cum anima sua, sanguine suo, non comedetis: Gen. 9.
8. His affinis est Anadiplosis qua maioris significationis emphasis & notationis causa eadem repetit verba: vt, Quoniam ecce inimici tui Deus, ecce inimici tui peribunt, Psal. 92. Et Dominus regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem, Psal. 94.
9. Est & Eclipsū non rara obseruatio, qua vehemētem animi angustiam dicentis indicant: vt, Sed tu Domine vsque quo? Psal. 6. Et oculus meus extractus est, & non quiescit, neque intermissiones, Thren. 3.
10. Substantiua nomina pro aduerbijs capiuntur, præsertim adiuncta præpositione. vt, Fecerunt seruire filios Israel in duritia, id est, duriter & grauiter. Exod. 1. Et, In sinem dilexit eos, id est, extremè. Iohan. 13. Et absorpta est mors in victoria, id est, victoriosè. Isai. 26.
11. Infinitiuus sepe pro nomine aut pro gerundio accipitur: vt Comedere, bibere. Hag. 2. paulum sedere, paulum quiescere Prouerb.
12. Nomē substantiuum geminatum in diuerso genere omnem illam naturam in vniuersum completitur, quanquam specibus & formis diuersam: vt, Auferet Dominus sustentaculum & sustentationem, Isai. 3. Et, Nunquid audire potest seruus tuus cantores & cantatrices? 2 Samu. 19.

13. Nomen Substantiuum geminatum atque posteriori loco pluraliter pronuntiatum, excellentiam significat in suo genere, ac superlatiui latini vim indicat in priori. vt, Sancta sanctorum, id est, sanctissima: Canticum canticorum, id est, præstantissimum canticum. Vanitas vanitatum, id est, ipsissima vanitas vanissima.
14. Duo nomina substantiua simul posita eiusdem ferè significationis, quorum posterius est in genitiuis sese ita exponunt, vt prius partem posterioris indicet: vt, Terra pulueris, Dan. 12. id est, portio pulueris, aut terra minutissima qualis puluis est.
15. Substantiuum nomen repetitum distributionem significat: vt, Septem septem, Gen. 7. id est, ex singulis speciebus septena. Et cepit eos mittere duos duos. Mar. 6. id est, binos. Et in valle Sidim putei putei bituminis, id est, vbique putei.
16. Verba siue nomina adiectiua geminata augent sententiam & vehementiori voce pronuntiantur: vt, Contaminatus contaminatus censebitur, Leuit. 13. Cecidit cecidit Babylon illa magna, Apoc. 22.
17. Adiectiua cum verbis constructa Aduerbij naturā admittunt: vt, Non bonum hominem esse solum, Gen. 2. id est, non bene ager homo solus. Et leue est vt sis seruus meus ad suscitandas tribus Iacob. ponam te in lucem gentiū vt sis salus mea vsq; ad extremum terræ. Isai. 49. id est, Nō leuiter es tu seruus meus vt hoc tantum facias, sed illud etiam facturus es. Et tu Bethlechem Ephratha, parum est quod es in millibus Iudah: ex te enim egredietur qui sit dominator in Israel, id est, non de nihilo est te esse in millibus Iehuda.
18. Collectiuum nomē per Syllepsin construitur cū verbo plurali: vt Dimitte populum meum vt celant me. Exod. 8. Et viderunt omnis Ecclesia, quod expirasset Aharon, Num. 24.
19. Plurale nomen iunctū verbo singulari exponitur partitione singillatim: vt, Filia incedit super muro, id est, vnaquaq; vna post aliam. Gen. 49. Musca mortis fatere facit unguentum, id est, qualibet musca mortua.
20. Pronomina Hebræus sermo in altero casu quā substantiuum nomen ponunt, cum tamen ad eandem rem vtrumque referatur: vt, Nox illa occupet eam caligo, Job 3. id est, Illam noctem caligo occupet. Et Dominus in calo sedes eius, id est, Domini sedes in calo est, Psal. 10.
21. Nominatiuum pronemini, quod postea in alio casu cum verbo repetitum construitur, emphasis habet, & quasi notationem persone & officij: vt, Ego in via, deduxit me Deus, Gen. 44. id est, Dum ego iter facerem, deductus sum à Deo. &, An ieiunando ieiunauerunt me ego, Zachar. 7. &, Etiā tu, in sanguine testamenti tui, emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua, Zachar. 9.
22. Participium præteriti nonnunquam actionem finitam & præteritam atque transactam notat: vt, Qui sedent in sepulchris, & in obseruatis morantur, Isai. 65. id est, In his quæ iam obseruari desierunt. Et vidit quod expectatum esset, Ezech. 19. id est, Quod spectari desitum esset, nihilq; inuisset illa spectatio.
23. Hypallage frequens est in Scripturarum lingua: vt, Et ciuitatem miserunt in ignem, Iud. 1. id est, Ignem in ciuitatem. Et, Ecce misi ad te Naaman seruum meum, vt colligas eum à lepra sua, id est, Lepram eius ab ipso.
24. Coniugationes Verborum considerare operapretium fuerit, magna enim significatio verbis adiungitur ex coniugatione; nam aut augetur aut minuitur, aut reciprocat, aut etiam mutatur sententiæ vis: id quod Hebraicè scientibus est apertissimum: atque hæc tenemus tantum cuperem Theologos omnes, imo omnes sacrarum literarum studiosos Grammaticis Hebraicis operam dare, vt vel legere & coniugare singuli possent, magnum profectio vsu adepturi: is labor vniuers ferè mensis tantum erit, cætera exiguo negotio ex huius apparatus lectione accedent.
25. Tempora Verborum non sunt perpetuò ad amussim obseruanda, nam futura apud Prophetas in Præterito referuntur tanquam rerum futurarum spectatores factos à Deo, quibus

26. adeo certa erant resposæ ac si facta transactaq; res iam fuisset. Futuro utuntur Hebræi in significatione earum rerum, quæ vel perpetuæ sunt, vel secundum naturam, vel secundum ius, æquitatē & decorū, ita esse debent. Estq; ea vis Præteriti apud illos in disciplinis quæ apud Latinos Præsentis. Absoluuntur enim verba in disciplinis à temporis significatione, & rei ipsius siue actionis siue passionis proprietatem certitudinemq; significant: id quod Hebræis per futurum tempus fit, multoq; quam Latinis rectius, nam futurum præteriti & præsentis rationes in se continet, quod facile probatur in negatione futuri. Qui enim à principio rerum verè negaret, hoc modo: Homo non erit iniustus, is nimirum cætera tempora negaret verisimè. Homo non fuit iniustus, & homo non est iniustus. At verò, qui à principio negaret hoc modo, Homo non fuit, vel non est iniustus, is non continuo sic dicere verè posset: Homo non erit iniustus. Complectitur ergo futurum cætera tempora quibus illud minimè continetur, atque hæc ratio ad elegantem & certam multorum locorum explicationem obseruanda diligenter est: maximo vsui futura non modo ijs qui Hebræica, sed ijs etiam qui Latina Biblia legunt; quibus sæpe futurum pro omni tempore est exponendum: ut, Os habent, & non loquentur: Oculos habent, & non videbunt: Aures habent, & non audient: Nares habent, & non odorabunt: Manus habent, & non palpabunt: Pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo.
27. Illud præterea animaduertendum est vulgatum Hebræicè scientium præceptum, solere præteritum verbum in futurum, & contra futurum in præteritum conuerti adiuncta utriusque coniunctione, Et: non semper, sed ubi coniunctio illi Hebræice est VAV cum vocali pathaah, quam vau conuersiuam Grammatici dicunt.
28. Verba quæ exhortationem vel debortationem significant, completiue exponuntur, ut: Ne timeas, id est, Ne frangaris metu, Exod. 13.
29. Quædam sunt verba quæ cum non significant motum, tamen præpositionibus adiunctis cum motu & applicatione exponenda sunt: ut, Accipient ad te vitulam ruffam, id est, Acceptam ducent ad te, Num. 19. Et cepit populus scortari ad filios Moab, Num. 25. id est, Transire ad filios Moab scortationis studio. Et: Prophanasti in terram coronam eius, id est, Prophanando deieicisti, Psal. 80.
30. Datiuus præter verbi solennem constructionem orationi adiectus, utilitatis & vsus significationem indicat. ut, Exi tibi de terra tua & de cognatione tua, Gen. 12. id est, Tu solus tibi ad tuamq; utilitatem migrato istinc. Et ecce Rex tuus venit tibi iustus, Zachar. 9.
31. Imperatiuus aduerbij demonstrantis aliquando vim obtinet, ut: Vide, odor filij mei sicut odor agri pleni, Genes. 27. Vide, verba tua bona, 1 Sam. 15.
32. Non raro Imperatiuus aduerbij loco ponitur iunctus alij verbo: ut Festina exaudi me, Psal. 102. id est, Quam citissimè vel festinanter.
33. Secunda persona Imperatiui præsentis Hebræici sermonis idiomate nonnunquam usurpatur pro tertia futuri imperatiui. ut: Accipite à vobis leuandam Domino, quisque spontaneus conferat eam, id est, Accipiant. Exod. 35. Deuolue ad Dominum, liberet eum, id est, Deuoluat ad Dominum, liberet eum.
34. Imperatiui in affirmatiuis, & futuri in negatiuis præceptis vsus est frequentissimus. ut: Honora patrem tuum &

- matrem tuam. & Non furtum facies, non occides, non concupisces. Negatiua enim præcepta perpetua sunt, omniq; tempore obligant, idq; futuro rectè significatur.
35. Infinitiuus cū alio verbo tertiæ personæ iunctus, in eandem personam transferri potest ut melius explicetur. ut: Et patres accenderunt ignem, & mulieres ponere pastam, Iere. 7. Et, Quinetiam cerna agri gemuit, & derelinquere, quia non erat gramen, id est, dereliquit.
36. Idem verbum geminatum priori parte in Infinitiuo siue Gerundio posita, assueuationem & vehementiam significat. ut Faciendo faciam misericordiam in te, propter Ionathan fratrem tuum, 2 Sam. 9. Castigare castigauit me Deus, sed morti non tradidit me, Psal. 117. Et venire veniet, & non tardabit, Habac. 2.
37. Idem Infinitiuus repetitus in oratione negante negationem intendit. ut: Vngendo non unctus sum, id est, Nequaquam sum unctus, Dan. 10. Et releuando non releuabunt populum hunc, Mich. 1.
38. Verba exhortationis, conuocationis, vel monitionis alteri verbo præponi solent studij significandi causa, & per Aduerbium exponuntur. ut: Venite faciamus lateres, Gen. 11. i. Age paremus lateres. Venite & disperdamus eos de terra: id est, Celeriter & contentè atque velociter disperdamus.
39. Nonnunquam ex duobus verbis prius posterioris antecedens est, ut: Et tu exurgens Domine misereberis Sion, Psal. 102. id est, Surges ut miserearis.
40. Tertia persona præteriti, & futuri etiam, aliquando impersonaliter exponitur, cū actio ad multitudinem, siue ad perpetuitatem refertur. ut: Quoniam vocabitur remissio Domini, Deut. 15. Et, A sæculo non audita sunt, neque mandata sunt, Isai. 64.
41. Personarum verbi mutatio in eadem oratione quanquam ad eandem personam vel rem relata, frequens est in sacris libris, maxime verò in carminibus. ut: Deus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri, ut cognoscamus in terra viam suam, in omnibus gentibus salutare tuum, Psal. 66. Et, Quia pudescunt ab arboribus quas concupiuisisti, Isai. 1.
42. Plura verba primæ aut secundæ coniugationis actiua vocis neutropassionem significationem habent, idq; ex Spiritus sancti interpretationibus docemur. ut: Credidit Abraham Deo, & imputauit illi iustitiam, Gen. 15. hoc est, (ut D. Paulus exponit) Imputatum est illi ad iustitiam, Rom. 4. Et, Ut iustus fias in sermonibus tuis, Psal. 51. Apostolus interpretatur, ut iustificeris in sermonibus tuis, Rom. 3. Et, Absorpsit mortem victoriâ, Isai. 25. id est, Absorpta est mors in victoriâ, ita Paulus, 1 Corinth. 15. Et, Neg, etiam aperiet aurem tuam, pro, Aperta erit auris tua, Isai. 48. Et, Aperient portas tuas, pro, Aperta erunt porta tua. Et: Quia de mercede meretricis collegit, pro collecta est, Mich. 5. Et: Noctes laboris subtraxerunt mihi, Job 7. id est, Subtracta sunt.
43. Verba quæ culpæ auctoritatem significant, & Deo attribuantur qui culpæ auctor nequaquam est, ita exponi debent; ut Deus non actiue, sed priuatiue se habeat in ea re ex qua priuatione & subductione Dei, homines in tenebras profundas sese suo ipsorum impetu coniiciunt horrendo cum periculo, cum proni ad malum sint ab adolescentia sua, hoc modo exponenda sunt illa: Indurabo cor Pharaonis, Exod. 7. Et, Quare errare facis nos à vijs tuis? Isai. 63. Et, Deus autem huius sæculi excæcauit mentes incredulorum, 2 Cor. 4.

A.
BONO ad malum loqui, Gen. 31, 24 & 2. Sem. 13, 22. pro: blandum siue asperum.
A Boue vsque ad asinum, vsq; ad pecus. Exod. 22, 4. pro: siue bos fuerit, siue asinus siue pecus.
Ab acinis & vsque ad corticem non comedere. Num. 6, 4. id est: siue illud fiat de acinis vuarum, siue de cortice earum.
A faciebus sacerdotum scribere, Deut. 17, 18. pro: Ad exemplar sacerdotum, vel accepto exemplari sacerdotum, eorumque auctoritate.
A Deo vel Domino esse. 1. Par. 5, 22. & 13. 1 Reg. 2, 15. & Ier. 51, 53. id est: Deum auctorem esse & velle.
A Domino è caelis pluere, Gen. 19, 24. Emphatica repetitio, pro: Dominum è caelo pluuiam mittere.
A die in diem, & à mensè in mensè. Esth. 3, 7. pro: singulis diebus & singulis mensibus.
A die vsque ad noctem consummabis me, Ies. 38, 12. pro: spacio vnus diei.
A diebus meis. Iob 27, 6. pro: Quamdiu vixero.
A die hac & supra. Hag. 2, 16, 19. pro: ab illo tempore & in futurum.
A facie Dei vel Domini. 2. Para. 34, 27. & Malach. 3, 14. id est: coram Domino. **Quò à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam?** Psal. 139, 7. pro: Quomodo spiritum tuum & conspectum latebo? Spiritu qui est à facie mea. Ies. 57, 16. pro: à me immissus. Vide **Facies & Spiritus.**
A facie. Psal. 102, 11, & 18. Ier. 41, 9. id est: ob vel propter.
A filijs hominum. Psal. 21, 11. pro: ex hominum numero.
A fine quadraginta dierum. Num. 13, 26. pro, Exactis quadraginta diebus.
A longe. Ies. 25, 1. id est: A longinquo tempore vel ante multa tempora.
A masculo ad fœminam. Num. 5, 3. pro: tam masculos quàm fœminas.
A magno & vsque ad paruum. Est. 1, 20. pro: Tam maiori quàm minori. & sic 1 Sem. 30, 19. Non deesse à paruo & vsque ad magnum: id est: Neque paruum neque magnum.
A puero ad senem. Gen. 19, 4. pro: tam pueri quàm senes.
A viro & vsque ad mulierem, 2. Sem. 6, 19. pro: tam viris quàm mulieribus.
A non sicut tu. Ier. 10, 6. pro: Ex eo quòd non est tibi similis.
A tergo non recedere, Ier. 32, 40. id est: Beneficijs prosequi non desinere.
A celsitudine eius non potero erui. Iob 31, 23. Id est, propter maiestatem vel excellentiam eius.
A voce gemitus mei. Psal. 102, 6. Id est: præ gemitu meo. & sic de similibus.
A seculo. Prou. 8, 23. pro: A principio ab initijs terræ. vide **Seculum.**

A B.

Ab homine vsque ad animal. Num. 3,

13. pro: tam ex hominibus quàm ex animalibus.
Castrametari domui ab exercitu & à transeunte. Zach. 9, 8. est: per circuitum eius castra locare, ne ledatur ab aliquo exercitu, aut à transeuntibus.
Ab exaltatione tua dispersæ sunt gentes. Ies. 33, 3. vel ob sublimitatem tuâ, seu celsitudinem.
Ab heri. Vide **Heri.**
Ab homine eijcere. Dan. 4, 29. pro: A commercio hominum.
Ab seu Ex ipso Iesâ. 18, 2, 7. pro, Iam inde à suo exortu, vel ab ipso egressu ex Ægypto, ab eo tempore.
Ab Oriente & ab Occidente Ios. 11, 3. sub. habitans.

ABBREVIARE.

Abbreviari animâ. Num. 21, 4. & Iud. 10, 16. est, Angustijs affici & à longanimitate recedere.
Abbreviati manu, 2 Reg. 19, 26 Iesâ. 37, 27. pro: Imbelles, imbecilles siue infirmi effecti sunt.
Nunquid manus Domini abbreviata est? Num. 11, 23. Id est: Nunquid Domini potentia est imminuta? sic Esa. 50, 2 & 59, 1.
Abbreviari spiritu, Iob 21, 4 Mich. 2, 7 est, præ angustia animum despondere: & minorem contemptioremque fieri.

ABIRE.

Abire in viâ vel per viam, Gen. 32, 1 & 1 Sem. 24, 8. est, Cœptû iter pergere.
Abire in terram, Gen. 36, 6. pro: Ad regionem aliam longius concedere.
Et dixit: Abi, aliàs vade Daniel, Dan. 12, 9. Quasi dicat: Sufficiat hoc tibi, ne vltra inquiras.
Vocauerunt eos, sic abierunt à facie eorum. Ose. 11, 2. pro: Ut illi vocabant, ita isti terga illis obuertebant.
Abeunt aquæ. vide **Eo is.**
Panem abire de vasis: 1 Sem. 9, 7. pro: cibum deficere.
Abire in consilijs. Ierem. 7, 24. pro, Pertinaciter sua sequi consilia.
Abire per viam cordis. Iesâ. 57, 17. est, quicquid cordi gratum est, facere.
Abire post duritiem cordis. Ier. 9, 14. Id est: obstinatè libidini cordis obsequi.
Abire post vanitatem & idola. vide **Eo, & ambulo.**
Abire eundo, 2 Sem. 3, 24. pro, securum nihilque sibi metuentem redire.

ABIECTVS.

Abiectigentium, Iesâ. 45, 20. pro, Inter gentes abiectissimi.

ABIES.

Esse vt abies virens Ose. 14, 9. est, vt altus & sublimis imperium habere, & potestati non subiacere.
Ludere in omnibus lignis Abietum 2 Sem. 6, 5. pro, Omnibus instrumentis musicis, quæ fieri solebant ex lignis abiegnis.
Abietes tremere, Nach. 2, 4. per translationem significat, principes contremiscete, vel hastas abiegnas esse venenatas.

ABLACTARE.

Silere facere animam sicut ablactatum

Psal. 131, 2. Id est, Compescere, quietumque animum reddere, omnia expectando à Deo, perinde ac à matre sua nuper ablactatus puer expectat, quum ex se nihil possit.

ABOMINARI.

Non abominabitur anima mea vòs, Leuit. 26, 11. id est: Non dedignabor apud vos habitare.
Abominando abominatus est populum suum Israel Dauid, 1 Sem. 27, 12. pro: Omnino fordui illi gens Israelitica.
Abominatio Ægyptiorum, omnis pastor pecudum, Gen. 46, 34. id est: Ægyptij omnem pastorem ouiu detestantur. Sic Leuit. 11, 10. Abominatio erunt vobis. mox seipsum exponens, dicit, de carne eorum non comedetis.
Abominatio Domini est. Deut. 7, 25 & 17, 1. pro, Dominus detestatur & abominatur illud. & sic de alijs. vt, Septem sunt abominationes animæ eius. Prou. 6, 16. pro, Septem abominatur ipse.
Abominationem Domini quam habet odio, dijs facere. Deut. 12, 31. pro, Id quod maximè detestatur Dominus, Dijs seruiendo perpetrare.
Abominationes facere valde, 1 Reg. 21, 26. est, Facta scelerata & valde abominanda patrare.
Proijcere super aliquem abominationes. vt Nach. 3, 6. Est turpem & fœdum illum reddere.
Abominatio Ammonitarum 1 Reg. 11, 5. id est, Idola. & sic de multis alijs.
Terram ponere in abominationem, Ier. 2, 7. est, In ea idola colere.
Facere iuxta abominationes Gentium, 2 Reg. 21, 1. est, Non aliter quàm gentes abominanda facere, siue ritu Gentium idola colere.
ABSCINDI.
Abscindi ab otuli pecus, Hab. 3, 17. & **Abscindi virum à throno** 1 Reg. 9, 5. pro, Auferri, & è medio tolli.
ABSINTHIUM.
Comedere facere absinthium, & cibare absinthio, Ier. 9, 15 & 23, 15. pro, Affligere.
ABSCONDERE.
Abscondere à consilio malignorum, Psal. 64, 3. & à flagello linguæ Iob. 5, 21. pro, Protegere & tutum reddere.
Abscondis eos in abscondito faciei tuæ, Psal. 31, 21. pro, Statuis illos ante faciem tuam, vbi sunt tanquam in abdito, & latibulo tutissimo. & sic, **Abscondet in abscondito tabernaculi sui,** Psal. 27, 5. & alia eiusmodi.
Abscondi virum à socio suo Gen. 31, 49. pro, Discedere alterum ab altero.
Verbum siue rem abscondi ab aliquo. 1 Reg. 10, 3. 2 Sem. 18, 13. & quæ sunt eiusmodi. pro, Rem cum latere. & **Abscondere quid ab aliquo** Ios. 7, 19. 2 Sem. 14, 18. est, eum celare.
Nunquid abscondetur à Domino quidquam? Gen. 18, 11. pro, Latebit aliquid Dominum, vel erit difficile?
Abscondere se à boue aut agno errante,

Deut. 22,1. est, Simulare se illum non videre.
 Bonum abscondere, Psal. 31,20. pro, Seponere, recondere.
 Cor abscondere ab intelligentia, Iob 17, 4. pro, Communi sensu priuare.
 Abscondere se à facie Dei, Gen. 4, 14. est, Coram eo non apparere.
 Abscondere dolorem ab oculis, Iob 3, 10. Id est, Efficere vt non videant molestias.
 Abscondere oculos suos à viro date de femine suo Molech. Leuit. 20,4. est, Connuere & eum occidi non curare.
 Ne abscondas à me præcepta tua, Psal. 119,19. id est, Ne permittas vt ego destituar doctrina legis tuæ.
 Abscondita est via mea à Domino, Ies. 40, 27. pro, Latet Deum quid agam, mores meos & consuetudines ignorat.
 Viro cuius via abscondita est, Iob 3, 23. id est, Qui nescit qua via incedere debeat propter afflictiones.
 Habitare in abscondito Altissimi, Psal. 91,1. id est, Sub præsidio Dei manere.
 Abscondito tuo implebis ventrem eorum, Psal. 17,14. pro, Opibus quæ à te proficiuntur, & in thesauro tuo sunt reconditæ, explebis desiderium eorû.
 Abscondere in abdito suo iniquitatem suam, Iob 31,33. pro, Apud se.
 In absconditis impetere sagittis, Psal. 64, 5. pro, Occultè & ex insidijs iaculari.
 Consiliati sunt super absconditos tuos, Psal. 83, 4. id est, Aduersus hos quos protegis, vel qui à te deserti videntur, quum tamen eos protegas, machinati sunt.
 Sit super vos absconsio. s. illorum deorum, Deut. 32, 38. id est, Vos protegant.
 Et ibi absconsio fortitudinis eius. s. reuelata est, Habach. 3,4. id est, Fortitudo Domini quæ antea tecta fuerat, eo loci detecta est.

ABSQVE.

Absque iniquitate in manibus meis, 1 Par. 12,17. pro, Quum nullam iniquitatem admiserim.
 Sic, absque prauaricatione mea, & absque peccato meo, Psal. 59,4,5.

ABSTERGO.

Abstergam Ierusalem sicut abstergit quispiam scutellam, 2 Reg. 21,13. pro, Repurgabo ciuibus suis.

ABSIT.

Absit, non morieris, 1 Sem. 20, 2. pro, Prohibeatur à te. sic Ios. 22, 29. Absit nobis à nobis.
 Absit mihi à Domino, 1 Sem. 26, 11 & ibid. 24, 7 & 1 Reg. 21, 3 & eiusmodi multa: pro, Auertat Dominus, prohibeat, ne permittat.

ABUNDANTIA.

Abundantia otij fuit ei, Ezech. 16,49. id est, In prosperitate rerum omnium, secunda, & omnis curæ expers vixit.

ABYSSVS.

Et tenebræ (erant) in superficie abyssi, Gen. 1,2. id est, Tegebant immensam aquarum profunditatem.

HEBRAICÆ LINGVÆ

Benedicet te benedictionibus abyssi cubantis subtus, Gen. 49, 25. id est, Habitare faciet te in terra fertili: vocatq; benedictiones abyssi, fructus qui ex profunditatibus terræ supernè ascēdūt. Iudicia tua abyssus multa, Psal. 36,7. id est, Profunda valdè & inscrutabilia. Vide Vorago.

ACCEDO.

Accedere ad propinquam, Leuit. 18,6. ad vxorem, Deut. 22,14. pro, Rem habere cum ea.

ACCINCTVS.

Ne laudet se accinctus sicut discinctus, 1 Reg. 20,11. id est, Is qui iam primum ensē accinxit, initurus prælium ne gloriatur perinde atque is qui adepta victoria soluit zonam in qua est ensis. q. d. ne canat triumphum ante victoriam.

Congregare se ab omni accincto cingulo, 2 Reg. 3,21. pro, Ab ea ætate in qua primum gestare solent ensē.

Exultatione colles accinxerunt se, Psal. 61,13. pro, Superuestiti sunt lætis viridibusq; herbis.

Accinxisti me læticia, Psal. 30,12. Vide Saccus.

Accingere fortitudine, Psal. 18,33. Prou. 31,17. Fortem & robustum reddere, & fortitudine accingi, Psal. 65, 7 fortē esse.

Debiles accincti sunt robore 1 Sem. 2, 4. pro, Viribus superiores facti sunt.

ACCIPERE.

Accipere aliquam, 1 Par. 2, 19, 21. i. ducere eam in vxorem.

ACCUMBERE.

Accumbere, dormire, euigilare, Psal. 3, 6. pro, Domino protegente summa tranquillitate & securitate frui.

Semitam meam & accubitus meum ventilasti, Psal. 139,3. id est, Iter quo gradior, & locum in quo recumbo explorasti, palamq; fecisti.

Nec rapias accubitus iusti, Prou. 24, 15. pro, Cubile eius, locum in quo solet habitare.

ACERVVS.

Congregare, sicut acervum, aquas maris, Psal. 33,7. pro, Aquas in vnum congregare & condensare.

Posuerunt Ierusalaim in acervos, Psal. 79,1. id est, Redegerunt eam in acervos ruinarum.

In maxilla asini acervum acervorum percussi, Iud. 15,16. id est, Homines occisos acervatim proieci.

Ingredieris in senectute in sepulchrum sicut ascendit acervus in arēam in tēpore suo, Iob 5, 26. q. d. Non morieris ante mortem naturalē, sed senex.

ACETVM.

Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger mittentibus illum, Prou. 10,26. q. d. Non secus ac acetum & fumus efficiunt, illud quidem dentibus, hic verò oculis: ita piger pigritia sua ijs qui mittunt illum, est detrimento.

ACIES.

Instructores aciei 1 Par. 12, 38. pro, In acie structa pugnantes.

ACVERE.

Acuere oculos contra aliquem, Iob 16, 9. est, Terribilibus oculis eū intueri. Acutiores lupis vespertinis, Habach. 1,8 id est, rapaciores.

AD.

Ecce ego ad cervicalia vestra, Ezech. 13, 20. pro, En ego de puluillis vestris hoc vobis prædico.

Ad lites & cōtentionem ieiunare, Ies. 58,4. id est, Maius otium vacandi litibus quærere.

Ad sonitum fistularum voraginem vocare, Psal. 42,8. est, Voraginem eundem strepitum edere, quem emittunt fistulæ.

Præcepit præcepta Dominus Mosch ad filios Israel, Leuit. ultimo versu ultimo. pro, Vt exponeret illa filijs Israel.

ADAMAS.

Cor suum posuerunt adamantem, ne audirent legem, Zach. 7, 12. id est, Obstinatè in animo suo constituerunt verbis legis non velle parère.

Vt adamantem, fortiosem silice dedi frontem tuam, Ezech. 3,9. id est, Vt adamas durior est silice: sic constantiã tuam fortiosem reddidi, pertinacia illorum, sub. Israelitarum.

ADDERE.

Addere ad audiendum, Deut. 5,25. pro, Iterum audire.

In anno quinto comedetis fructū eius, vt addere faciatis vobis prouentum eius. Leuit. 19,25. pro, Vt multiplicet vobis Deus, &c.

Addere adhuc ad loquendum, Iud. 9, 37. Et addere adhuc ad interrogandū 1 Sem. 23, 4. Item non addere vltra conspici, Iud. 13, 21. pro, Rursum loqui, Iterum interrogare, non posthac apparere: & sic de cæteris.

Addiderunt amplius odio habere eum, Gen. 37,5. pro, Maiore odio profecuti sunt eum.

Addere centum vicibus 1 Par. 21, 3. id est, Centuplo maiorem reddere.

Sic faciat mihi Dominus & sic addat, Ruth. 1, 17. 1 Sem. 20, 13. 2 Sem. 19, 13. & plura alia. pro, Dispercam, vel hæc & talia inferat in me Dominus, si, vel nisi; semper enim aliquid subauditur.

Addite annum super annum, & agnos iugulent, Ies. 29, 1. pro, Elapsis pauculis annis.

Additum est bellum esse, 1 Sem. 19, 8. motum est rursus bellum.

Audiet sapiens, & addet doctrinam, Prou. 1, 5. pro, efficietur doctior.

Addidit Saul timere à facie Dauid amplius 1 Sem. 18, 29. magis ac magis sibi timuit à Dauide.

Addent mites in Domino lætitiã, Ies. 29, 19. pro, Magis quàm antea lætābuntur in Domino.

Addere peccatum super peccatum Ies. 30, 1.

Addere prauitatem ibid. 1,5. & addere fornicationes, Ezech. 23,14. & si quæ sunt eiusmodi, pro, Subinde magis ac magis

magis peccare, praua & nefaria opera prioribus alijs superaddere.
 Addidisti sapientiam & bonum super famam quam audiui i Reg. 10, 7. pro, Sapientia & bonitas tua superant famam quam audiueram.
 Addidi sapientiam super omnem qui fuit ante me in Ierusalaim, Eccle. 1, 16. id est, Comparauit mihi sapientiam ampliore quam habuerunt qui me precesserunt. & ibid. vers. ultimo.
 Qui addit scientiam, addit dolorem, q. d. qui auget scientiam, simul auget quod eum cruciet, vel qui conatur admodum sapiens fieri, id non consequitur sine graui labore & animi molestia.
 Non addetis ut detis paleam, Exod. 5, 7. pro, posthac non estis daturi. & ita de similibus.
 Addidit Abraham & accepit uxorem, Gen. 25, 1. pro, Abraham aliam duxit uxorem.
ADDUCERE.
 Adducere oblationem Domino, Gen. 4, 3, 4. pro, Offerre Domino.
 Nunc adduxi illam alias illud, & erit ad desolandum? Ies. 37, 26. pro, Nunc huc usque illam perduxit ut desolaretur? vel ut destrueret, s. ciuitates munitas.
 Vox adducientium confessionem in domum Domini, Ierem. 33, 11. id est, Eorum qui bene precaturi & gratias acturi Domino, ad eam sacram adeunt.
 Ecce adduco super te malum i Reg. 21, 21. Ierem. 19, 3. id est, En ego predicabo me tibi illaturum mala.
 Adducam vos in vinculo foederis, Ezech. 20, 37. pro, Feriam vobiscum foedus.
ADEPS.
 Clauserunt se adeps propter ferrum, Iud. 3, 23. id est, Ne adeps egrederetur, ferrum adactum continuit.
 Adipe suo clauserunt corpus suum: Psal. 17, 10. id est, Prae pinguedine, corporis sensus & meatus sibi praeclosure.
 Operuit impius faciem suam adipe suo, Iob 15, 27. pro, Deditus delitijs bene curauit cutem suam.
 Adducere oblationem de adipe pecudum, Gen. 4, 4. est, Pinguissimas gregis oues offerre.
 Eleuare de adipe cuiusque rei, Numer. 18, 29. est, Optimam quamque partem offerre. nomine enim adipis, vel pinguedinis, optimum quodque intelligunt Hebraei. sic: Adeps granorum tritici, Deut. 32, 14. Adeps frumenti: Psal. 81, ultimo & Psal. 141, 14. significat florem farinae, vel optimum & praestantissimum in tritico. Vide Pinguedo.
ADHAREO.
 Non adherere manui quidquam de anathemate, Deut. 13, 17. pro, non referuare apud se quicquam.
 Animam pulueri adherere, Psal. 119, 25. id est, non parum abesse quin ad sepulchrum deferatur.
 Animam adherere alicui, Gen. 34, 3. Psal. 63, 9. est, Eum vehementer amare.
 Adherere mulieribus alienigenis ama-

do i Reg. 11, 2. est, Se totum, eis feruendo, mancipare.
 Lepra Nahamae adheret tibi 2 Reg. 9, 27. id est, Lepra incurabili, qualis fuit Nahamae, laborabis.
 Adherere Bahal-peor: Psal. 106, 28. pro, Iugiter eius cultui addictum esse.
ADHUC.
 Quoniam adhuc visio in dies, Dan. 10, 14. pro, Quia haec visio adhuc pertinet ad dies (illos). vel, Nondum desierunt visiones de ijs quae tunc euenturae sunt.
 Adhuc tres dies, & reuertimini ad me 2 Paral. 10, 5. pro, Transactis tribus diebus adeste.
 Adhuc remanent sexaginta quinque anni, frangetur Ephraim: Ies. 7, 8. id est, Sexagesimo quinto elapso. Et sic de alijs.
 Adhuc modicum, & lapidabunt me: Exod. 17, 4. id est, Si res paulo magis processerit, vel post breue tempus. sic Osee 1, 4. & alibi.
 Adhuc est quis tibi hic? Gen. 19, 12. pro, Habes in hac ciuitate praeterea aliquot tuos?
ADIIICIO.
 Non adiciet ut veniat per te ultra incircuncisus, Ies. 52, 1. pro, Non veniet in te posthac.
ADIMPLEO.
 Non adimpleuit ut iret post Dominum, sicut Dauid, & c. i Reg. 11, 6. id est, Non permansit in vero Dei cultu cuius studiosus Dauid fuerat.
ADIURO.
 Adiurando adiurare i Sem. 14, 28. pro, Serio adiurare.
 Det Dominus te in maledictionem & in adiurationem, Num. 5, 21. id est, Te reddat execrandam.
ADIVTORIUM.
 Posui adiutorium super potentem, Psal. 89, 20. pro, Constitui Dauidem fortem, ut auxilium ferat populo meo.
ADOLEO.
 Adolere de fermento confessionem, Hamos. 4, 5. id est, incendere incensum gratiarum actionis seu confessionis, in oblatione in qua offertur panis fermentatus.
ADOLESCENTIA.
 Faciebant malum in oculis meis ab adolescentia sua, Ierem. 32, 30. id est, Tempore quo fuerunt in deserto.
 Sustinere opprobrium adolescentiae, Ierem. 31, 19. pro, Poenas scelerum in adolescentia admissorum, luere.
 Vxor adolescentiae alicuius, Malach. 2, 14, 15. ea est quam quis adolescens in uxorem duxit.
 Quae relinquit ducem adolescentiae suae, Prou. 2, 17. id est, maritum.
 Plange super maritum adolescentiae tuae, Ioel. 1, 8. id est, qui te adolescentulam duxit.
ADVENA.
 Peregrini & aduenae vos estis apud me, Leuit. 25, 23. declaratur ex praecedentibus. Dixit enim: Terra non vendetur absolute, quia mea est, & vos aduenae. q. d. haudquaquam ius vobis est, apud me reputatis ut aduenae terram

quae mihi soli competit, absolute vendere.
ADVERSVS.
 Esse aduersus aliquem vndique in die mali, Ierem. 51, 2. est, Eum inuadere & oppugnare.
AEDIFICO.
 Aedificare costam in mulierem, Gen. 2, 22. pro, Ex costa mulierem creare.
 Adhuc edificabo te, & edificaberis, virgo Israel, Ierem. 31, 2. pro, Restituam te in pristinum statum ex captiuitate.
 Destruere & non aedificare, Psal. 28, 5. est, Sine spe futurae restorationis perdere.
 Si conuersus fueris ad Omnipotentem, aedificaberis, Iob 22, 23. id est, Quam habuisti facultatem rursus assequeris: Aedificabuntur in medio populi mei, Ierem. 12, 16. pro, Feliciter agent cum populo meo.
 Aedificati sunt facientes impietatem, Malach. 3, 15. id est, In summa prosperitate vixerunt. Improborum verba.
 Aedificare domum firmam i Reg. 11, 8. pro, Longo tempore permanuram familiam.
 Aedificare domum fratris, Deut. 25, 9. est, Liberos, qui nomine fratris dicantur, procreare.
 In saeculum misericordiam aedificari, Psal. 89, 3. pro, Instar aedificij summa arte constructi, durare.
AEGROTO.
 Aegrotare fecit, Ies. 53, 10. pro, Cruciatibus affecit.
 Aegrotantibus ipsis, Psal. 35, 13. pro, Aliquod incommodum vel tristitiam perferentibus.
 Propterea non aegrotasti, Ies. 57, 10. pro, Ideo via illa minime tibi fuit molesta.
 Mortibus aegrotantium mori, Ier. 16, 4. id est, Morte confectorum fame.
AENEA.
 An caro mea aenea? Iob: 6, 12. q. d. an aeneus sum ego, ut tanta perferre queat?
ANIGMA.
 Aperire cum cithara anigma, Psal. 49, 5. est, Cithara qua cantica decantantur, canere res arduas.
 Anigmaticè loqui anigma, Iud. 14, 12: Ezech. 17, 2. pro, Anigma proponere.
AQVVS.
 Non est aqua via Domini, Ezech. 18, 25, 29 & 33, 16. pro, Non praebet se aquam Dominus.
 Aequitas non potuit ingredi, Ies. 59, 14. Congregationem nostram.
 Oculi tui videant aequitates, Psal. 17, 2. pro, Declara & pronuncia quae recta sunt.
AS.
 Terra sicut as, Leuit. 26, 19. quae nullum producit fructum: & aerei cali, Deut. 28, 23. qui rorem non demittunt.
ASTAS.
 Versus est viror meus in siccitates aestatis, Psal. 32, 4. perinde succus meus exaruit, atque vehementi aestate humor desiccatur.
AESTIMO.
 Aestimare facere terram ut det argentum

tum, 1 Reg. 23, 35. pro, Imponere terræ tributum.

ÆSTVS.

Sicut æstus in loco sicco, sonitum alienorum humiliabis: sicut æstus in vmbra nubis; propago fortium humiliabitur, Ies. 25, 5. id est, alienos tumultuantes compescet, velut æstus frangit transeuntem, qui quò confugiat, in loco torrido & arenti non videt; & vti calor accessione nubis remittitur, sic ferocia superbiorum domabitur miseris.

AFFERO.

Afferre Domino gloriam & fortitudinem, Psal. 29, 1. est, Laudem gloriæ eius tribuere, eumque fortissimum confiteri.

AFFLICTIO.

Septem diebus comedes cum eo infermentata, panem afflictionis, Deut. 16, 3. q. d. monumenta afflictionis quam pertulistis in Ægypto, & anxie noctis in qua egressi estis ex ea.

Affligetis animas vestras, Leuit. 16, 29 & 23, 27. pro, Ieiunabitis.

Omne iuramentum ligaminis vt affligat animam, Num. 30, 14. pro, Omne promissum quo se, ad affligendam seipsam, iuramento constrinxit.

Affligite eas, Iud. 19, 24. & concubinam meam afflixerunt cap. 20, 5. pro, Constuprate eas, compresserunt eam.

AFFLUENTIA.

Affluentiam marium sugeret, Deut. 33, 19. pro, Mercibus marinis abundare.

AGER.

In agro Moab, Gen. 36, 35. pro, In regione Moabitarum.

AGGER.

Succidite ligna & effundite iuxta Ierusalaim aggerem, Ierem. 6, 6. id est, Ex multa lignorum materia magno aggere constructo muros eius superate.

AGGRAVO.

Aggrauare cor, 1 Sem. 6, 6. est, Peruicacem & obstinatum esse.

Aggrauare iugum, 1 Reg. 12, 4, 10, 14. pro, Grauisimum iugum imponere. Die ac nocte aggrauabitur super me percussio tua, Psal. 32, 4. pro, Ingrauescet, indurescet.

Aggrauetur opus super viros, Exod. 5, 9. pro, Obruantur laboribus.

Aggrauatum est prælium contra Saul, 1 Sem. 31, 3. pro, Onus prælij versum est in Saulem.

AGNOSCO.

Agnoscere faciem in iudicio, Deut. 1, 17. est, Delectum personarum habere, ex vultu iudicare.

AHAH.

Ahah diei, Ioel. 1, 14. pro, Heu dies infelix.

ALA.

In penetralibus cubilis tui ne vilipendas diuitem, quia auis cælorum ire faciet vocem, & habens alas annuntiabit verbum, Eccl. 10, 20. id est, Quoniam fama malum quo nõ velocius vllum, celeriter instar auis volantis sermones tuos deferet.

Non fuit qui moueret alam, & aperiret

HEBRAICA LINGVAE

os & garriret, Ies. 10, 14. pro, Qui vel conaretur tantum prohibere, & verbis contradiceret.

In vmbra alarum tuarum absconde me, Psal. 17, 8. pro, Sub protectione tua me recipere. & sic de cæteris.

Eleuauit vos super alas aquilarum, Exod. 19, 4. pro, Tuli vos in humeris meis, vt aquila portat pullos suos in alis.

Alæ Solis, Malach. 4, 2. pro, Radij.

O terra vmbra alarum, Ies. 18, 1. id est, O terra classium velis opaca.

ALBESCO.

Si fuerint peccata vestra tamquam coccinum, veluti nix, albescent, Ies. 1, 18. id est, Si pœnitentia ducti respueritis, quamuis magis quàm coccinum peccata in vobis appareant, & inhæreant, nihilominus gratiam consecuti, niue eritis cædidiores, id est, mudi. Non tunc facies Iahacob albescet, Ies. 29, 22. id est, Cùm hoc acciderit, timore non expallefcet, alij pudore.

ALIENO.

Alienare se retrorsum, Ies. 1, 4. id est, Retrocedere.

Alicui se ostendere alicui, Gen. 42, 7. est, Aliam præ se ferre personam.

Ascendere facere suffimetum alienum, Exod. 30, 9. pro, Aliud quàm iusserit Dominus offerre.

Sicut euersio alienorum, Ies. 1, 7. pro, Quæ fit ab alijs.

Alienare locum, Ier. 19, 4. est, Prophannare illum.

ALIENIGENA.

Omnis filius alienigenæ non comedet ex eo, Exod. 12, 44. id est, Extraneus, alienus à Iudaica religione.

ALLEVIO.

Alleuiare manum ab aliquo, 1 Sem. 6, 5. est, Desistere illum affligere, aut saltem leuius.

Ad alleuiandum aliquem ferre cum eo, Exod. 18, 22. est, Partem oneris illius in se recipere.

ALLIGO.

Ipse dolere faciet, & alligabit, Iob 5, 18. pro, Medebitur: q. d. fascijs more chirurgi vulnus obligabit. & sic de multis alijs locis.

Alligare principes secundum animam suam, Psal. 105, 22. id est, Ad animi sui votum & sententiam tenere eos deuinctos & subditos.

ALTARE.

Replebunt se tamquam anguli altaris, Zach. 9, 15. id est, Tanquam anguli altaris ad quos victimarum sanguis effunditur, inimicorum suorum sanguine replebuntur.

ALTVS.

Domus ista quæ est altissima, 1 Reg. 9, 8. pro, In summo honore.

Super altitudinem agri, Iud. 5, 18. in cæpo eminente, id est, Aperto Marte.

In altitudine sunt iudicia tua coram eo, Psal. 10, 5. id est, Longius à se remota tua iudicia putat esse, quàm vt de eo sumas supplicium.

Soliū gloriæ, altitudo à principio, Iere. 17, 12. pro, Solium Dei gloriosum fuit ab æterno.

Visitabo super gloriam altitudinis oculorum eius, Ies. 10, 12. id est, Puniam illum propter fastum & superciliū.

Propter eam in altitudinem reuertere, Psal. 7, 8. pro, Conscende tribunal vt iudices.

AMARVS.

Dimitte eam, quia anima eius amara est ei, 2 Reg. 4, 27. pro, Est mœstissima.

Ne fortè attingant vos viri amari animo, Iud. 18, 25. id est, Animo concitati, aut iracundi. & sic illud 2 Sem. 17, 8.

Plangent super te in amaritudine animæ, Ezech. 27, 31. pro, Planctu amaro. Scribis contra me amaritudines, Iob 13, 26. pro, Flagitia dolorem parientia. Fletus amaritudinum, Ierem. 31, 15. pro, Amarus. & sic de cæteris.

Cum amaritudinibus comedere agnū, Exod. 12, 8 & Num. 9, 11. id est, Cum herbis amaris.

AMATOR.

Omnes amatores tui oblitii sunt tui, Ierem. 30, 14. id est, Amici qui prius præ se ferebant te amare.

ABOMINATIO.

Abominatio Domini sunt etiam ambo Prou. 20, 10. pro, Vtrumque abominatur Dominus.

AMBULO.

Ambulare sensum, 1 Reg. 21, 27. more lugentium ac mœrentium.

Ambulare facere, Ies. 63, 12. pro, Deducere. & ita de multis alijs.

Omnibus diebus quibus ambulauimus cum eis, 1 Sem. 25, 15. id est, Quandiu cum eis versati sumus: & sic: Ambulare in aliquo loco, 1 Sem. 30, 31 & Thren. 5, 18. versari in eo.

Detur pueris qui ambulant ad pedes domini mei, 1 Sem. 25, 27. pro, Qui tibi famulantur.

Quinque puellæ eius ambulabant ad pedes eius, 1 Sem. 25, 42. pro, Pedise quæ eius.

Ambulabo in medio vestri, Leuit. 26, 12. id est, Adero vobis. ac si dicat, si vertatis solum, ego quoque vertam.

Ego ambulavi coram vobis ab adolescentia mea, 1 Sem. 12, 2. id est, à puero Remp. vestram moderaui.

Ambulauit absque desiderio, 2 Par. 21, 20. pro, Vixit inglorius, nullum sui desiderium relinquens.

Ambula in conspectu meo & esto perfectus, Gen. 17, 1. Et ambulauerunt coram me in veritate, 1 Reg. 2, 4. pro, Vitam ducito integerrimam. Et veritatem ante me coluerunt. & sic de alijs.

Vt ambulem coram Deo in lumine viuentium, Psal. 56, 14. pro, Vt vitam meam inter mortales ad Dei arbitrium componam.

Domus tua & domus patris tui ambulabunt coram me in seculum, 1 Sem. 2, 30. pro, Fungentur semper officio summi sacerdotis in tabernaculo meo. & ibid. vers. 35. Ambulabit coram Christo meo omnibus diebus. pro, Fungetur sacerdotali munere

nerere coram rege quem constitucro. Et ambulauit Chanoch cum Deo, Genes. 5, 22. pro, Adhæsit & assuefecit se cultui Dei.

Vidi cunctos viuentes ambulantes sub sole cum puero secundo qui stabit pro eo, Eccl. 4, 15. pro, Fauentes filio regis successuro patri.

Si ambulauit cum mendacio, Iob 31, 5. id est, Si vanitatem sectatus sum.

Beatus vir qui non ambulauit in consilium impiorum, Psal. 1, 1. pro, Qui non adfuit consilio eorum, vel est illud secutus. sic cætera similia.

Domine in lumine tuo ambulabunt, Psal. 89, 16. id est, Bonitatem, gratiam & virtutem tuam sentient.

Neque ambulauit in magnis neque in mirabilibus supra me, Psal. 131, 1. pro, Neque res arduas aggressus sum, nec tentauit aliquid quod esset supra vires meas.

Quia omnes populi ambulabunt vnusquisque in nomine Dei sui, & nos ambulabimus in nomine Domini Dei nostri, Mich. 4, 5. pro, Colent idola sua, sed nos Dominum Deum colemus.

Ambulare in peruersitate oris, Prou. 6, 12. pro, Mentiri, & mendacio assuetum esse.

Ambulare in statutis gentis alicuius, Leuit. 20, 23. pro, Viuere iuxta mores illius.

Ambula in vijs cordis tui, Eccl. 11, 9. pro, Fac quicquid animo tuo lubescit.

Ambulauit per viam regu Israel, 2 Reg. 8, 18. pro, imitatus est vel sequutus mores & studia. & sic de multis alijs.

Qui ambulant post spiritum suum, Ezech. 13, 3. id est, Qui sectantur suas cogitationes.

Ambulare & crescere, 1 Sem. 2, 26. pro, Subinde magis ac magis crescere, vel promouere annis & bonitate, famaque bona crescere.

Iustitia ante eum ambulabit, Psal. 85, 14. id est, Homines colent iustitiam ita vt Deo probentur.

AMEN.

Et dixit: Amen, 1 Reg. 1, 36. pro, Ita fit, vel veritas fit, firmetur. & ita de alijs.

AMICIO.

Amicire amiciendo, Iesa. 22, 17. pro, Obrucere confusione & opprobrio.

AMOR.

Cerua amorum, Prou. 5, 19. id est, Amabilis.

Et corruptit se amore suo præ illa, Ezech. 23, 11. id est, Infanior amore capta est quam soror sua maior.

Ecce tempus tuum, tempus amorum, Ezech. 16, 8. id est, Tempus aptum viro ac nuptijs, quando eras nubilis.

ANATHEMA.

Et erit ciuitas anathema, ipsa & omnia quæ sunt in ea Domino, id est, Prorsus disperdentur in gratiam Domini, Ios. 6, 16. & sequenti versu, Ponatis castra Israel in anathema. pro, Sitis causa perditionis castrorum Israel.

Sicut ager anathematis, Leuit. 27, 21.

Sicut ager Deo deuotus ex manubijs, aut, pro redimenda culpa.

Nisi disperdatis anathema è medio vestri, Ios. 7, 12. id est, Hominem qui tulit de anathemate.

ANCILLA.

Quia locutus es ad cor ancillæ tuæ: Et ego non sum sicut vna ex ancillis tuis, Ruth 2, 13. pro, Cum tamen non sim conferenda vni ex ancillis tuis.

ANGVLVS.

In circuitu artondere angulum capitis Deut. 19, 27. id est, Finè capillorum. & ibidem: Dissipare angulum barbæ: pro, Radere barbam.

Filiæ nostræ sicut anguli incisi palatij, Psal. 144, 12. id est, Formosæ, vt sunt angulares lapides eleganter politi quibus construuntur palatia.

Steteruntque anguli omnis populi, Iud. 20, 2. pro, Primores, proceres.

Ex ipso erit angulus, Zachar. 10, 4. id est, Caput Ecclesiæ Christus.

ANGVSTVS.

Locus est angustus à nobis, 2 Reg. 6, 1. pro, angustior est quam vt nos capiat. Angustijs sum affecta in vita mea, Gen. 27, 46. pro, tædet me vitæ meæ.

Et angustijs affecta est anima eius, vt moreretur, Iud. 16, 16. id est, Doluit a deo vehementer, vt parum abfuerit quin moreretur.

Angustia cordis mei dilatata sunt, Psal. 25, 16. id est, Tantam habeo curarum congeriem, vt omnes cordis mei partes occupent & longe lateque obruant.

Ostendisti mihi angustias multas, Psal. 71, 20. pro, Experiri fecisti.

Angustia afficior super te, 2 Reg. 1, 26. pro, Doleo vicem tuam.

ANIMA.

Onager assuetus deserto in desiderio animæ suæ attrahit ventum, Ierem. 2, 24. id est, Liber & solutus sine lege & præceptis viuuit.

Dedi dilectionem animæ meæ, Ierem. 12, 7. pro, Populum quem vnice, & ex animo diligebam.

Omne quod protulerat labijs suis in votis eius & in ligamine animæ eius, Num. 30, 13. pro, Obligatione qua se ipsam deuinxerat.

Vir raptor propter sanguinè animæ vsque ad sepulchrum fugiet, Prou. 28, 17. id est, Propter cædem à se vel ab alio sui causa perpetrata, donec moriatur, erit instabilis & fugitiuus.

Anima arida, Num. 11, 6. p. Quæ esurit. Latus animo, Prou. 28, 25. pro, Superbus. Ecce viri superbi non est recta anima, Abac. 2, 4. id est, Peruerso animo præditus est.

Et fuit homo in animam viuentem, Genes. 2, 7. id est, Factus est homo animatus, & viuere cœpit vita temporali. sic Paulus 1 Cor. 15, 45.

Quia anima carnis in sanguine est, Leuit. 17, 11. pro, Anima carnalis seu animalis sedem habet in sanguine.

Ab anima & vsque ad carnem consumere, Esai. 10, 18. id est, Non solum vita priuare, sed etiam corpora in cinerem vertere.

Qui nõ accepit in vanum animam suã, aliã meam, Psal. 24, 4. id est, Qui non iurat per Deum, siue per nomen eius.

Circundederunt me aquæ vsque ad animã, Ionæ 2, 6. vsque ad separationem animæ à corpore. q. d. periclitatus sum maxime de vita quæ essem in aquis maris. Custodire animam suam valde, Deut. 4, 9. est, Diligenter & sollicitè sibi prospicere.

Effundere animam suam coram Domino, 1 Sem. 15. pro, Quicquid est in animo deprimere.

Decipere animam suam, Num. 37, 9. id est, Semetipsum.

Deficere facere animam suam à bono, Eccl. 4, 8. pro, Seipsum bonis defraudare.

Nescire animam suam, Iob 9, 21. pro, Munia animæ suæ.

Animam sibi vociferari, Iesa. 15, 4. pro, Apud se.

Accipere omnes animas domus suæ, Gen. 36, 6. id est, Omnes personas suæ familiæ. & sic de alijs.

Ipsi institores tui in animabus hominis, Ezech. 27, 13. id est, Exposuerunt mancipia vænalia.

Ligare ligamen, vel ligamine animam, vel super animam suam, Num. 30, 3, 4, 11, 12. id est, Obligare se.

Conculcabit anima mea robustum, Iud. 5, 21. id est, Conculcabo.

Comedere animam, Ezech. 22, 25. pro, Homines perdere.

Non relinques animam meam in sepulchro, Psal. 16, 10. id est, Corpus meum.

Errare facere animam, Ier. 42, 20. pro, Aliquem in errorem inducere.

Et animas quas fecerant in Charan, Genes. 12, 5. id est, Seruos emptitios, vel potius vernaculos.

Facere malum ad animam suam, Ierem. 44, 7. id est, In sui perniciem.

Morietur in adolescentia anima eorum, Iob 36, 14. pro, Adhuc adolescentes morientur.

Anima cum obtulerit, Leuit. 2, 1. pro, Quum quispiã. & ita de multis alijs.

Ne obsecro pereamus propter animam viri istius, Ionæ 1, 14. id est, Quod eum submergamus.

Petere cibum animæ suæ, Psal. 78, 18. pro, Cupiditati suæ.

Dare alicui animam eius in spolium, Ierem. 45, 5. id est, Dare ei vitam incolumem quæ est ei tam grata, quã militibus spolia.

Firmare super animam suam, & super semen suum, Esther 9, 31. id est, Pro se & pro posteris polliceri.

Non est qui quærat animã meam, Psal. 142, 5. pro, Qui satagat eripere me.

Non accipiet Deus animam, 2 Sem. 14, 14. pro, Non suscipiet faciem alicuius, vt non moriatur.

Ferrum ingressum est animam eius, Psal. 105, 18. Corpus eius vinctum est catenis.

Vtinam esset anima vestra loco animæ meæ, Iob 16, 4. pro, Vtinam, qualia patior, pateremini.

Qui abierunt cõtra animas suas, 2 Sem.

23, 17. pro, Cum periculo vitæ suæ. & ita 1 Par. 11, 19.
 Benedicere animæ suæ in vita, Pſal. 49, 19. est, Quamdiu quis uiuit, animam suam beatam prædicare, vel diuitijs frui, vel, vt alij, sibi blandiri.
 Propter animam circumdederunt me, Pſal. 17, 9. pro, Vt me vita spoliarent.
 Erue te in anima tua, Gen. 19, 17. pro, Consule vitæ, & salutem tuam.
 Fugere pro anima sua, 2 Reg. 7, 7. pro, Salutem suam consulere.
 Animam eiaculari in medio sedis fundæ, 1 Sem. 25, 29. id est, Citissima mortem perimere.
 Anima mea in manu mea semper, Pſal. 119, 109. pro, In discrimine vitæ semper versor.
 Capere laqueum animæ suæ, Prou. 22, 25. pro, Malum sibi accire.
 Anima domini mei erit colligata in fasciculo vitæ cū Domino Deo tuo, 1 Sem. 25, 29. pro, Dominus meus diuinitimè uiuet colendo Dominum Deum.
 Qui uero percussit animam animalis, restituet eam, animam pro anima, Leuit. 24, 17. pro, Quicumque occiderit animal, reddet aliud eiusdem speciei.
 Percutete aliquem in anima, Gen. 37, 21. est, Eum occidere, plaga lethali vulnerare.
 Ponere animam suam in manu sua, Iudic. 12, 3. id est, Vitam exponere periculis.
 Erit anima tua pro anima ipsius, 1 Reg. 20, 42. pro, Morieris tu loco eius cui moriendum erat.
 Projicere animam suam, Iud. 18, 17. est, Eam periculis obijcere.
 Querere animam alicuius, 1 Sem. 10, 1. pro, Eum interficere uelle.
 Stare pro anima sua, Esther 8, 11. pro, Vitam suam tueri.
 Viuificare animam, Gen. 19, 19. pro, Conseruare in vita.
 Anima Ionathan ligata est cum anima Dauid, & dilexit eum Ionatham, sicut animam suam, 1 Sem. 18, 1. id est, Amore eum uicè amplexus est.
 Si est cum anima uestra, Gen. 23, 7. pro, Si uobis placet.
 Diligere Dominum in tota anima, Deut. 7, 5. pro, Toto affectu.
 Dilatate sicut infernus animam suam, Chabb. 2, 5. id est, Inhiare & teneri inexplebili desiderio, quale est inferni qui nunquam expletur.
 Dimittere aliquem animæ suæ, Deut. 21, 14. Liberum eum abire, permittere.
 Ad terram eleuare animam redeundi causa Ierem. 22, 27. pro, Sperare ad eam reuerti, vel in spem erigi.
 Euge animæ nostræ, Pſal. 35, 25. q. d. Vah, pro voto successit.
 Anima non implebitur, Eccl. 6, 7. pro, Cupiditas habendi non potest satiari.
 Vos nostis animam peregrini, Exod. 23, 9. pro, Quales sint peregrinorum affectus.
 Dimittere aliquem liberum in animam suam, Ierem. 34, 16. pro, Arbitrio suo.

Nè forte recedat anima mea à te, Iere. 6, 8. pro, Ne cogar desinere te amare.
 Emittère è castris omnem immundum super animam, Num. 5, 2. pro, Pollutum cadauere.

Animam hominis accipere pro pignore, Deut. 24, 6. id est, Victum hominis, siue id unde sibi querit victum.
 Computruit in ira anima mea, Pſal. 31, 10. id est, Vis illa animæ quæ appetit cibum.
 Humiliauit se ad puluerem anima nostra, Pſal. 44, 26. pro, Corpus nostrum, vel vt alij, Vis vitalis.

AN NON.

An non præcepi pueris? Ruth 2, 9. pro, Certissime præcepi. Interrogatiuè pronuntiant Hebræi quod maxime affirmare uolunt.

ANNVLVS.

Viuo ego, dixit Dominus: Quia si esset Choniahu filius Ichoiachim regis Iehudah annulus in manu dextera mea: quia inde euellam te, Iere. 22, 24. id est, Etiam si Choniahu eiusdem conditionis esset cuius annulus qui nunquam de manu dextera amouetur, ego tamen me inde illum euulsum iuro.

ANNVNTIO.

Fortitudinem operum suorum annuntiauit populo suo, Pſal. 111. pro, Potentem suam uirtutem patefecit.

ANNVS.

In fine annorum coniungentur, Dan. 11, 6. id est, post aliquot annos.
 Tanquam mercenarius anni in anno erit secum, Leuit. 25, 53. pro, Tanquam annuus mercenarius.
 A fine anni ad annum tondere, 2 Sem. 14, 26. pro, Quotannis.
 Annum cum anno pauere, Iesa. 32, 10. id est, Non vno anno, sed multis.
 Et fuit in reuersione anni, 2 Sem. 11, 1. id est, In sequente anno, aut reuoluto anno.
 Per mensem in anno intererat uniuscuiusque ex eis alere, 1 Reg. 4, 7. pro, Spacio unius mēsis p singulos annos.
 Addite annum super annum, & agnos iugulent, Iesa. 29, 1. id est, Non post multos annos.
 Coronare annum bono, Pſal. 65, 12. est, Illum omni affluentia bonorum uerem & ornatum reddere.
 Multitudo annorum scire faciet sapientiam, Iob 32, 7. pro, Etate prouecti sapienter loquentur.
 Quia anni numerabiles uenient, & per semitam unde non reuertar ambulabo, Iob 16, 22. pro, intra paucos annos moriar.

ANTE.

Et Sophach princeps exercitus Hadahezer erat ante eos, 1 Par. 19, 17. pro, Dux erat eorum.
 Egredi ante aliquem, 2 Par. 19, 2. est, In eius occursum procedere.
 Et hoc erat ante in Israel, Ruth 4, 7. pro, Hic erat mos antiquitus.

ANTIQUO.

Secundum dies antiquos, Ierem. 46, 26. pro, Vt olim, vel, vt antea.

Antiquis dierum sedit, Dan. 7, 9. p. Deus. Et sorores tuæ, Sedom, & villæ eius reuertentur ad antiquitatem suam, Ezech. 16, 55. id est, Ad priora sua, ut sint in eo statu quo erant prius.

Torrentis antiquitatum, Iud. 5, 21. id est, Qui in hoc à Deo ordinatus ab initio fuerat, & à longo tempore ut in eo perirent Chanaanai.

APERIO.

Aperire in parabola os suum, Pſal. 78, 2. est, Dicere parabolas.

Aperire os suum ad Dominum, Iud. 11, 35, 36. pro, Vouete Domino.

APPENDO.

Vtinam appendendo appenderetur ira mea, Iob 6, 2. pro, Exactissime ponderaretur.

APPONO.

Timor Domini apponet dies, Prou. 10, 27. id est, Qui timet Dominum, longo tempore uicturus est.

APPREHENDO.

Apprehendet apud uos tritura vindemiam, Leuit. 26, 5. pro, Tempus trituræ durabit usque ad vindemiam.

Si pauper fuerit & manus eius non apprehendens, Leuit. 14, 21. id est, Si non habeat unde possit sibi comparare. & ibid. 22. quos apprehendet manus eius, id est, quos habere poterit.

Apprehendere manum alicuius, Ies. 42, 6. est, Illum tueri, conseruare, gubernare.

APPROPINQVO.

Et appropinquauerunt dies Israel ut moreretur, & uocauit, Gen. 47, 29. id est, Paulo antequam moreretur uocauit.

Appropinquare facere, Exod. 29, 10. Num. 8, 9 & alibi. est, Admouere, adducere, offerre.

Sacerdotes qui appropinquant Domino, Ezech. 42, 13. id est, Qui funguntur munere sacerdotali.

Appropinquauit prælium, 1 Reg. 20, 29. id est, Commissum est prælium.

Appropinquationem Dei uolent, Esa. 58, 2. pro, Vt Deus sit illis propinquus, optare uidebuntur.

APVD.

Furto ablatum erit apud me, Gen. 30, 31. pro, A me.

Non est opus apud te ut auxiliaris cum multis ei, cui non est fortitudo, 2 Par. 14, 11. id est, Sine maximis copijs opem infirmo tutam ferre potes.

AQVA.

Aquas appendere in mensura, Iob 28, 25. pro, Aquis mensuram suam statuerre.

Inundare facere aquas super faciem alicuius, Deut. 11, 4. id est, illum submergere.

Aquæ quæ non sunt fideles, Iere. 15, 18. id est, Quæ non continuo fluunt, sed nonnunquam cursum intermittunt.

Semen eius in aquis multis, Num. 24, 7. pro, Magnum capiet incrementum, ut faciant semina in locis humentibus.

Quæ habitas iuxta aquas multas, Iero. 51, 13. id est, Euphratem amnem celeberrimum.

Facere

Facere opus in aquis multis, Pſal. 107, 23. id est, Negotiari in mari.
 Tranſiſſet ſuper nos aqua ſuperba, Pſal. 124, 5. id est, Aqua tumida magno vt impetu inūdat & obruit, ſic hoſtium violentus incurſus nos totos deuaſtaſſet.
 Ad aquas requietum deducere, Pſal. 23, 2. pro, Ad aquas leniter fluentes in quibus nihil eſt periculi.
 Vir erit ſicut riui aquarum in deſerto, Ieſa. 32, 2. id est, Tam gratus quàm ſunt riui aquarum, iter per locum aridum facientibus.
 Tranſire facere per aquam, Num. 31, 23. id est, Eluere.
 Hortus cui non eſt aqua, Ieſa. 1, 30. id est, Sterilis propter ariditatem.
 Ecce aquæ aſcendunt ab aquilone, Iere. 47, 2. pro, Maximus exercitus. & ſic de ſimilibus.
 In inundatione aquarum multarum, Pſal. 32, 6. pro, In maximis arumnis & calamitatibus. Item: Traxit me de aquis multis, 2 Sam. 22, 17. p. o. Eripuit me à grauiſſimis periculis. Ita de reliquis.
 Aquæ calicis pleni exprimētur eis, Pſal. 73, 10. id est, Haurient magnum dolorem & cruciatum ex pſpero illo ſucceſſu in quo ſibi placent, improbi.
 Quis det vt caput meum ſit aqua? Iere. 9, 1. pro, Vtinam caput vel cerebrum meum in lachrymas conuertatur.
 Sicut aqua effuſus ſum, Pſal. 22, 15. q. d. Propemodum caro mea verſa eſt in aquam.
 Inundabit ſicut aquæ, iudicium, Hamos 5, 24. id est, Ius crebrò dicetur.
 ARATOR.
 Attinget arator meſſorem, Ham. 9, 13. vult dicere: Tanta erit frugum copia, vt in meſſe colligenda occupentur vſque ad tempus arationis.
 ARBOR.
 Eſt enim vt homo, arbor agri, Deut. 20, 19. Senſus eſt: perinde facis arborem ſuccidendo, ac ſi hominem ipſum occideres, quandoquidem arbores homini victum ſuppeditant.
 Quia pudore afficiemini ab arboribus quas concupiuiſtis, Ieſa. 1, 29. Intelligit lucos ſub quibus idola colebant, vel ligna vnde illa fiebant.
 ARCVS.
 Armati arcu, 1 Par. 12, 2. id est, Sagittarij.
 Verſi ſunt vt arcus doſoſus, Pſal. 78, 57. pro, Sicut arcus non bene tenſus reflectitur, ſic populus fallax aliò quàm ad Deum ſuum ſe reflexit.
 Arcus & fortes conſracti ſunt, 1 Sam. 2, 4. q. d. Fortibus nihil profunt arcus.
 Extendi mihi Iehudah tanquam arcum, Zach. 9, 13. id est, Cogito me in rebus bellicis non ſecus atque arcu, vti opera Iudæ.
 Habitauit in forti loco arcus eius, Gen. 49, 24. pro, Arcus eius non languit, ſed quamlibet duris icibus reſtitit.
 Implere manum ſuam arcu & percute- re, 2 Reg. 9, 24. eſt, Manu plena arcum tenendo, altera neruum adducere & ſagittam projicere.

Arcus meus in manu mea innouabitur, Iob 29, 20. id est, Robur meum quotidie vires nouas recuperabit.
 Maniſtatione maniſtavit ſe arcus tuus, Chabb. 3, 9. id est, Apertum tu- liſti auxilium.
 Ad eum qui tendendo tendit arcum ſuum, Ierem. 51, 3. id est, Ad ſagitta- rium qui vtitur arcu.
 AREA.
 Vnde ſaluam te faciam? num de area, vel de torculari? 2 Reg. 6, 27. pro, Vnde poterò tibi cibum & potum ſub- ministrare, cū frumentum & vinum deſint?
 Sicut quiſquiliæ de Areis æſtatis, Dan. 2, 35. id est, In quibus repurgari ſolet triticum tempore æſtatis.
 ARENA.
 Congregabit tanquam arenam capti- uitatem, Chab. 1, 9. id est, Innumeram captiuorum multitudinem capiet. & ſic multa alia.
 AREO.
 Aruit gaudium à filijs hominum, Iob. 1, 12. id est, Prorſus perijt.
 ARGENTVM.
 Eloquia Domini, eloquia munda, ar- gentum conſlatum, Pſal. 12, 7. id est, Dei promiſſiones numquam fallunt, vt neque argentum repurgatum.
 Succifi ſunt omnes ferentes argentum, Sephan. 1, 11. id est, Mercatores.
 Argento pleno dare, Gen. 23, 9. id est, Iu- ſto pretio.
 Ecce dedi mille argenteos, Gen. 20, 16. Suppl. Siclos.
 ARIES.
 Arietes filios Baſan, Deut. 32, 14. pro, Pingues. quia nutriti in Baſan.
 ARMA.
 Deditq; Jonathan arma ſua puero, 1 Sa- muel. 20, 40. id est, Pharetram & arcu.
 Arma iniquitatis in habitationibus ſuis, Gen. 49, 5. pro, Iniuſta vis penes eos habitat.
 Operi caput meum in die armorum, Pſal. 140, 8. id est, Protege me cū multis exponor periculis.
 ARO.
 Arate vobis arationem, Oſez 10, 12. pro, Cogitate vobis cogitationem.
 ARTIFEX.
 Artifices parietis, & artifices lignorum, 1 Par. 14, 1. id est, Latomi & lignarij.
 ASCENDO.
 Sexcenti aurei ductiles aſcendebant ſu- per ſcutò vno, 2 Par. 9, 15. id est, Inſu- mebantur.
 Aſcendere fecit eum in cœnaculum, 1 Reg. 17, 18. pro, Portauit eum.
 Super altero cornu quod aſcendebat, Dan. 7, 20. id est, Succreſcebat.
 Aſcendere facere iram, Ezech. 24, 8. id est, Ad iram prouocare.
 Non aſcendit numerus in numerum ver- borum dierum regis Dauid, 1 Par. 27, 24. pro, Numerus iſte non fuit rela- tus in numerum annalium regis Da- uidis.
 Adhæreat lingua mea palato meo, ſi nõ aſcendere fecero Ierufalaim in capite lætitiæ meæ, Pſal. 137, 6. id est, Si non

velut in cacumine ſummo lætitiæ præcipuum gaudium meum in recor- datione Ierufalaim poſuero.
 Nec aſcendit ſuper cor meum, Ierem. 19, 5. pro, Ne cogitauit quidem vn- quam.
 Tu aſcendiſti ſuper vniuerſas, Prou. 31, 19. id est, Omnes ſuperasti.
 Aſcendere fecit rex Selomoh tributum ex omni Iſrael, 1 Reg. 5, 13. pro, Indixit tributum omni Iſraeli.
 Veſtis diuerſis ſpeciebus contexta non aſcendet ſuper te, Leuit. 19, 19. pro, Non indueris veſte quæ contexta ſit duobus.
 Aſcendit Saul de poſt Pelitiſtim, 1 Sam. 14, 46. Retulit pedem à perſequendis Philitiſtis.
 Ego aſcendere faciam te, etiam aſcen- dendo, Gen. 46, 4. pro, Reducam te.
 Aſcendere facietis oſſa mea hinc vobif- cum, Exod. 13, 19. pro, Aſportabitis vel efferetis.
 ASPECTVS.
 Aſpectus plagæ, Leuit. 13, 3. id est, Super- ficies, quòd præ ſe fert ſpeciem.
 Pudore afficietur ab Aethiopia aſpectu ſuo, Ieſa. 20, 5. id est, Fruſtrabuntur ſpe ſua quam conceperant de Aethiopi- bus à quibus ſperabant auxilium.
 Percuſſit virum Aegyptium, virum aſpe- ctus, 2 Sam. 23, 21. id est, Virum for- moſum ſiue ſpectabilem, in quem om- nes conijciebant oculos.
 ASPIS.
 Oua aſpidis ruperunt, Ieſa. 59, 5. pro, Noxium ſibi opus fecerunt.
 ATTENVO.
 Cū attenuatus fuerit frater tuus, Le- uit. 25, 25. pro, Inciderit in pauper- tatem.
 AVDIO.
 Vt quid audis verba hominis? 1 Sem. 24, 10. pro, Quare credis delatori?
 Audiui de te dicere quod audias ſom- nium ad ſoluendū illud, Gen. 41, 15. id est, Quod vbi audieris ſomnium, interpretaris illud.
 Vt audiat quod eſt bonum & malum, 2 Sam. 14, 17. id est, Vt ponat discrimen inter cauſam iuſtam & iniuſtam.
 Vide audiui vocem tuam, 1 Sam. 25, 35. pro, Acquieui petitioni tuæ.
 Dominus audiat inter nos, Iud. 11, 10. pro, Huiusce rei teſtis eſto Dominus.
 Quæ futura ſunt facite audire nos, Ieſa. 41, 22. id est, Narrate nobis. & ſic de cæteris id generis.
 Quis credidit auditui noſtro? Ieſa. 53, 1. pro, Rumori ac famæ quam ſparſimus de Chriſto.
 Auditus ſuper auditum erit, Ezech. 7, 26. id est, Crebri rumores ſpargentur.
 Omnes audientes auditionem tuā plau- ſerunt, Nach. 3, 19. id est, Quicumque rumorem de tua ruina acceperunt, lætati ſunt.
 AVGEO.
 Augete mihi valdè dotem, Gen. 34, 12. pro, Petite à me ingentem dotem.
 AVGVRO.
 Viri augurati ſunt, 1 Reg. 20, 33. pro, More augurū diligenter obſeruarunt.
 AVIS.

A V I S.

Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalaim, Iesa. 31, 5. id est, Summa celeritate Dominus Ierusalem erit praesidio.

A V R I S.

Ad auditum auris audiui te, Iob 42, 5. pro, Accepi de te, ac tuis operibus.

Ad auditum auris congregabunt se mihi, Psal. 18, 45. pro, Ad solam famam nominis mei.

Aures suas aggrauauerunt ne audirent, Zachar. 7, 11. pro, Simulauerunt surditatem.

Aures fodisti mihi, Psal. 40, 7. id est, Aures excauatas dedisti mihi vt apertius audirem.

In auribus meis sunt: dicit Dominus exercituum, Iesa. 5, 9. pro, Audio quae etiam clam dicitis.

Inclinabo ad patabolam aurem meam, Psal. 49, 5. pro, Ego hic differam de rebus magnis, quibus ipse etiam aures praebere.

Legit in auribus populi, Exod. 24, 7. pro, Audiente populo. & sic de similibus.

Qui obthurat aurem suam ne audiat sanguinem, Iesa. 33, 15. id est, Qui non vult audire eos qui loquuntur de patrandae caede.

Reuelabo aurem tuam, Ruth 4, 4. id est, Admonebo te, indicabo.

A V R O R A.

In aurora succidendo succisus est rex Israel, Osea 10, 15. hoc est, Initio regni Osea filij Ela.

A V X I L I V M.

Cum viderem in porta auxilium meum, Iob 31, 21. id est, Quum in promptu homines praesto auxiliarios mihi aspicerem.

B.

B A C V L V S.

In baculo meo transiui Iarden hunc, Genes. 32, 10. id est, Solus & incommittatus cum solo scipione.

Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt, Psal. 23, 4. Virga & baculus pastoris curam & studium significant. q. d. Studium tuum erga me, solatio mihi est.

Dum confregero vobis baculum panis, Leuit. 26, 26. pro, Vbi panis auxilio vos priuauero, cui tanquam scipioni innitimini, & quo confortantur vires.

Contriuuit Dominus baculum impiorum, Iesa. 14, 5. id est, Imperium.

In ore stulti est baculus superbiae, Proverb. 14, 3. id est, Lingua loquens superba. vel, Ob verba superba quae loquitur stultus caedetur magnis plagis.

B A L T H E V S.

Dedit sanguines belli in baltheo qui erat in lumbis suis, 1 Reg. 2, 5. pro, Ense quo facta fuit ea caedes in bello, acinxit se de industria.

B E A T I F I C O.

Et erunt beatificantes populum istum, errare facientes, Iesa. 9, 16. pro, Qui beatum dicunt populum istum, seducunt eum.

B E N E D I C O.

Benedixerunt Domino, & populo eius

H E B R A I C A E L I N G V A E

Israeli, 2 Par. 31, 8. pro, Gratias egerunt Domino, & omnia felicia populo precati sunt.

Benedicere sacrificio, 1 Sam. 9, 13. est, Hostiae pacificae nomine gratias agere.

Misit Tohi Ioram filium suum ad regem David vt saluaret eum pacifice, & benediceret ei, 2 Sam. 8, 10. pro, Vt congratularetur ei. vel, Vt congratulatus, ei offerret amplissima munera.

Benedixit Dominus Obed-Edom, & vniuersae domui eius, 2 Sam. 6, 11. id est, Eo tempore, vt omnia prospere cederent illis, effecit Dominus.

Benedicere sibi in corde suo, 29, 19. pro, Beatum seipsum dicere & praedicare.

Benedicet tibi benedictionibus caeli de super, benedictionibus abyssi cubantis subtus, Gen. 49, 25. id est, Habitare faciet in terra fertili ob frequentes pluias & roras & agros irriguos. Item ibidem. Benedictionibus verbum & vulu. pro, Felicem te faciet gregum & liberorum copia.

Anima quae benedicit, impinguabitur, Prou. 11, 25. id est, Anima benefica auctior reddetur.

Pones eum benedictiones in saeculum, Psal. 21, 7. id est, In eum locum constitues ipsum, vt omni genere bonorum perpetuo affluat.

Benedictio perituri super me veniebat, Iob 29, 13. pro, Commendabar ab ijs, qui perissent, nisi succurrissem.

Cape, quaso, meam benedictionem, Gen. 33, 11. id est, Munus meum.

B E N E F A C I O.

Benefaciat Deus nomini Selomoh magis quam nomini tuo, 1 Reg. 1, 47. pro, Illustriorem tua reddat famam Salomonis.

B E N E P L A C I T V M.

Et erit supra frontem eius iugiter ad beneplacitum eis coram Domino, Exod. 28, 38. id est, Vt conciliet ei gratiam & fauorem Dei. vel, Vt illos gratos reddat cum muneribus suis.

Holocautomata vestra non sunt ad beneplacitum, Iere. 6, 20. id est, Non sunt mihi grata.

B I B O.

Bibens sicut aquam iniquitatem, Iob 15, 16. pro, Plenus malignitate, & a puero propensus ad mala.

Ecce quorum non erat iudicium vt biberent calicem, bibendo bibent, Ier. 49, 12. id est, Affligentur, calamitate afficientur.

B I S.

Semel locutus est Deus, bis hoc audiui, Psal. 62, 12. pro, Bis, id est, Saepius legi in Scripturis sacris quod semel dixit.

B O N V M.

Scribite Iudaeis sicut bonum est in oculis vestris, Esther 8, 8. id est, Prout vobis placet.

Cui ego laboro, & deficere facio animam meam a bono? Eccl. 4, 8. pro, defraudando animam meam bonis?

Si bonas faciendo bonas feceritis vias vestras, Ierem. 7, 5. id est, Si corrigendo correxeritis.

Iucundos corde super bono quod fecit

Dominus Dauidi, 2 Par. 7, 10. id est, Propter beneficia quae contulerat Dominus Dauidi.

Si fueris in bono populo huic, 2 Par. 10, 7. id est, Si comem populo te praestiteris.

Quia bonum est ei tecum, Deut. 15, 16. id est, Quoniam gratum illi est habitare tecum.

Vide bonum, Eccl. 2, 1. id est, Fruere bonis.

In die bono esto in bono, Eccl. 7, 15. pro, Tempore laeto esto laetus.

Mulier bona intellectu, 1 Sam. 25, 3. pro, Sapiens, prudens.

Omne bonum domini sui erat in manu eius, Gen. 24, 10. pro, Pretiosa & optima quaeque.

B R A C H I V M.

Vnusquisque carnem brachij sui comedet. pro, Priuabit opibus fratrem & proximum suum.

Non obtinebit fortitudinem brachij, Dan. 11, 6. id est, Non diu valebit auctoritate.

Brachia inundatione inundabuntur a facie eius, Dan. 11, 22. id est, Magni exercitus vel potentes duces, opponent se illi, sed nihil proficient.

B U T Y R V M.

Quando lauabam vias meas butyro, Iob 29, 6. id est, Dum ingens copia bonorum erat mihi.

C.

C A D O.

Cadere feci deprecationem meam coram rege, Ierem. 38, 26. pro, Obnixeprecatus sum regem.

Neque cadere fecit ex omnibus verbis eius in terram, 1 Sam. 3, 19. pro, Deus non permisit, vt vllum verbum Samuelis irritum esset.

C A E L V M.

Dare aliquid sicut dies caelorum super terram, Deut. 11, 21. id est, Quandiu caelum terrae imminet, hoc est, perpetuo.

Exaudiam caelos, & ipsi exaudient terram, Osea 2, 21. id est, Tamquam id petat caelum, permittam vt fundat pluuiam super terram, quae etiam ab eo humorem expetit.

Similitudine omnis auis alatae quae volat in caelis, Deut. 4, 17. id est, Per aera.

C A L A M V S.

Disperde congregationem calami, Psal. 68, 31. id est, Gentem armatam longis fustibus instar arundinis, lancearios.

C A L C E A M E N T V M.

Dedit sanguines belli in calceamento suo, 1 Reg. 2, 5. pro, Occidit eos in ipso loco, ita vt corruerent ad pedes eius.

C A L C A T I O.

Non dabo vobis de terra eorum vsque ad calcationem plantae pedis, Deut. 2, 5. pro, Ne tantillum quidem quantum planta pedis occupat.

C A L I X.

Dabo calicem sororis tuae in manu tua, Ezech. 23, 31. id est, Eodem supplicio afficiam te quo affeci sororem tuam. Ecce ego pono Ierusalaim calicem ebrietatis omnibus populis per circuitum,

tum, Zach. 12, 2. q. d. Malè perituri sunt qui fideles meos affligent.

CALX.

Erunt populi vt incendia calcis, Esa. 33, 12. pro, Similes lapidibus qui vt verantur in calcem, excoquantur in fornace.

CANIS. (nace.

Quid est seruus tuus canis, vt faciat rem magnam hanc? 2 Reg. 8, 13. pro, Non pluris faciendus quàm canis.

CANITIES.

Descendere facietis canitiem meam cù dolore ad sepulchrum, Gen. 42, 38. pro, Mori me cogetis.

CANTICVM.

Vt audire facerent instrumentis cantici Dei, 1 Par. 16, 42. id est, Concetum facerent instrumentis quibus cànica diuina personabant.

Nunc canticum eorum sum, Iob 30, 9. pro, De me nunc ridiculè cantitant. Et nocte canticum eius mecum, Psal. 42, 9. pro, Noctu de illo canam carmina.

CAPIO.

Vt capiam domum Israel in corde suo, Ezech. 14, 5. id est, Vt reuellem cogitationes ipsorum.

Duxisti captiuam captiuitatem, Psal. 68, 19. id est, Captiuos hostes cepisti qui grassati fuerant in populum tuum.

CAPVT.

Condemnabit caput meum regi, Dan. 1, 10. id est, efficietis vt rex curet caput meum tollendum.

Ecce viam tuã in caput dedi, Ezech. 16, 43. id est, Puniui te pro ratione scelerum tuorum.

Ad omne caput viã ædificasti excelsum tuum, Ezech. 16, 25. id est, In initio viarum. q. d. in omnibus triuijs aut quadriuijs & compitis.

Non erit Ægypto opus quod fecerit caput & cauda, Iesa. 19, 15. pro, Neque magnates neque plebeij agent quicquam quod sit illis vtile.

Et Ichosaphat in capite eorũ, 2 Par. 20, 27. id est, Primas tenebat inter eos.

Puella, duã puellã capiti viri, Iud. 5, 30. pro, Singulis viris dabuntur vna aut duã puellã.

Eleuabit Parhoh caput tuum, Gen. 40, 13. id est, Meminerit tui & restituet te in priorem statũ.

Egressus est vastator è castris cum tribus capitibus, 1 Sam. 13, 17. id est, Tribus agminibus vel turmis.

CARBUNCVLVS.

Ecce ego colloco in carbunculo lapides tuos, Iesa. 54, 11. pro, Faciam vt lapides fundameti tui sint lapides carbuculi.

CARO.

Consumetur caro eius à visu, Iob 33, 21. pro, Desinet caro eius videri, id est, Reddetur macilentus.

Præter Deos quorum habitatio cù carne nõ est, Dan. 2, 11. i. Cù hominibus.

Omnis caro rotarum & dorsa earũ plena erant oculis, Ezech. 10, 12. q. d. totum corpus.

CASTIGATIO.

Castigatio pro pace nostra super eum, Iesa. 53, 5. pro, Fuit castigatus vt haberemus pacem.

CAVSA.

Causa viduã non ingreditur ad eos, Iesa. 1, 23. pro, Non admittunt viduas ad ius persequendum.

CERVA.

Ponens pedes meos sicut ceruarum, Psal. 18, 34. pro, Pedibus meis dat celeritatem ceruarum.

CERVIX.

Ceruicem & non faciem ostendam eis, Ierem. 18, 17. i. Obuertam illis dorsum & nõ faciem quò minus eos liberem. Manus tua erit in ceruice inimicorum tuorum, Gen. 49, 8. pro, Vertes inimicos in fugam, & expugnabis eos.

CESSO.

Cessare facite à facie nostra sanctum Israelis, Iesa. 30, 11. Nolite posthac nobis verba facere de sancto Israelis.

CHARITAS.

Recordatus sum charitatis desponsationis tuã, Ierem. 2, 2. id est, Amoris quo te prosequerbar quum te accèpi veluti in vxorem.

CINGVLVM.

Congregauerunt se ab omni accincto cingulo, 2 Reg. 3, 21. id est, Ab ea atate in qua primũ gestare solent enses.

CISTERNA.

Ascendere fecit me è cisterna sonitus, Psal. 40, 3. id est, In quam aquã decedentes magno cum impetu maximũ edebant strepitum.

CLAMO.

Clamare pacem ad ciuitatem, Deut. 20, 10. id est, Sublata voce compellare & inuitare eam verbis pacificis ad dedicationem.

Si aduersum me terra mea clamet, Iob 31, 38. id est, Si non iure possideo terram quam habeo.

Sicut vnguentum quod est in dextera sua clamabit, Prou. 27, 16. i. Sicut aroma odore suo, velut edito clamore, se prodet.

CLAUDO.

Et hi sunt qui venerunt ad Dauid in Si-clagh adhuc clausum à facie Saul, 1 Par. 12, 1. pro, Continentem se in Si-clagh, tamquam clausum, metu Saulis.

Claudit orationem meam, Thren. 3, 8. pro, Claudit aures ad orationem meã, id est, Noluit exaudire.

CLYPEVS.

Clypeus si cõspectus est, & lancea in XL millibus in Israel, Iud. 5, 8. q. d. Dispaream si inter quadraginta hominum millia quispiam illorum ausus fuisset assumere arma.

Dispositi à clypeũ & lanceã, 1 Par. 12, 8. pro, In acie vtentes clypeis & lanceis.

COGITO.

Et cogitabit cogitationes, vt non expellat à se expulsum, 2 Sam. 14, 14. pro, Sanxit legem quòd expulsum & exulem non repellat à se.

Contra munitiones cogitabit cogitationibus suis, Dan. 11, 24. id est, Statuet breui se inuasurum loca munita, vel machinabitur technas & stratagemata.

Ad cogitandum omnem cogitationem, quã dabitur ei, 2 Par. 2, 14. id est, Ad ingeniosè excogitandum omnis ge-

neris opus ingeniosum & industrium quod proponetur ei.

Non fecisti cogitationem super omnibus abominationibus tuis, Ezech. 16, 43. id est, Non recogitasti qua ratione resipisceres.

COGNOSCO.

Et Semuel antequam cognosceret Dominum, 1 Sam. 3, 7. id est, Nondũ erat assuetus audire Dominum vocãtem.

COLLECTA.

Fecerunt in die octauo collectam, Nechem. 8, 18. sup. populi, id est, Concionem, hoc est, Festiuitatem celebrimam.

COLLVM.

Ne loquamini in collo pingui, Psal. 75, 6. id est, Cum fastu & superbè.

COMBURO.

Agite laterificemus lateres, & comburamus ad combustionem, Gen. 11, 3. pro, Igni coquamus.

COMEDO.

Et Mephiboseth comedet super mensam meam veluti vnus de filiis regis, 2 Sam. 9, 11. id est, Vescetur regio apparatu vt solent filij regum.

Nunquid comedendo comedimus aliquid ex rege? 2 Sam. 19, 42. pro, Num cibos à rege propterea accepimus, vt illum reduceremus?

COMMOTIO.

Dabo eos in commotionem, in malum omnibus regnis, Ierem. 24, 9. pro, Omnes reges externarum regionum concutientur metu cùm audierint quã illis acciderint.

COMPLICEO.

Et erit si nõ complacueris in ea, Deut. 21, 14. pro, Si non ames illam.

Electus meus complacuit animã meã, Iesa. 42, 1. pro, Est mihi gratissimus & charissimus: siue, eum vnice & ex animo diligo.

COMPLEO.

Vidit quòd completum esset in se malũ à rege, Esther. 7, 7. pro, Animaduertit certò regem statuisse eum perdere.

CONCUPISCIBILE.

Omne concupiscibile oculorum tuorum ponent in manibus suis, 1 Reg. 20, 7. pro, Quicquid est tibi gratum & charum, arripientes auferent.

CONFITEOR.

Matthaniah filius Micha filij Zabdi filij Asaph princeps principalis confitebatur in oratione, Nechem. 11, 17. id est, Musicorum princeps & præcentor laudare solebat Dominum tempore orationis publicã.

CONFORTO.

Cõfortauerunt manus malorum, Ierem. 23, 14. id est, Fauent facinorosis.

CONGREGO.

Diues dormiet, & non congregabitur, Iob 27, 19. pro, Non deferetur ad sepulchrum,

CONSEURO.

Et dixit Mosch: Consecrasti manum vestram hodie Domino, Exod. 32, 29. pro, Reputatur vobis occisio filiorum & fratrum, perinde ac si obtulissetis manus vestras Deo. vel diuinẽ iustitiã executores & ministros, vos præbuis-

CONSOLATOR.

Heu consolabor de hostibus meis, Esa. 1,24. pro, O gentem miseram: ego summam poenas de vobis hostibus meis, & ita summa afficiat consolatione.

CONSPICUUS.

Non excidetur vir de Ionadab filio Rechab stans in conspectu meo, Jerem. 35, 19. pro, Posterius Ionadab favore sum profecuturus quamdiu vixerint. quos amamus, non sinimus à conspectu nostro abesse.

CONSVETUDO.

Desierat esse ipsi Sarah cōsuetudo ut mulierum, Gen. 18, 11. pro, Cessauerant menstrua Saræ.

CONSUMMATIO.

Videbo, an secundum clamorem eius qui venit ad me, fecerint consummationem, Gen. 18, 21. pro, Perfecerint.

CONTESTATOR.

Contestando contestatus est in nos vir dicendo, Gen. 43, 3. pro, Denuntiavit nobis, adhibito iuramento.

CONVERTO.

Lex Dñi perfecta conuertens animam, Psal. 19, 8. pro, Restituens, id est, Hilaritatem animo pariens.

COR.

Dedit Deus Selomoh latitudinem cordis secundum arenam quæ est iuxta littus maris, 1 Reg. 4, 29. pro, Mentē multarum rerum capace[m] quemadmodum arena longè lateque occupat in littore maris.

Nam Leuitæ erant recti corde ut sanctificarent se præ sacerdotibus, 2 Par. 29, 34. pro, Erant sacerdotibus alacriores & prouiores.

Nūquid est cor tuum rectum quemadmodum cor meum cum corde tuo? 2 Reg. 10, 15. pro, Nunquid diligis me ex animo, sicut ego diligo te ex animo?

Ad disponendum in nō corde & corde, 1 Par. 12, 33. pro, Non duplici corde, sed candido & puro.

Si pacificè venistis ad me, ut auxiliemini mihi, sit mihi super vos cor pariter, 1 Par. 12, 17. pro, Volo vobiscum esse eiusdem animi & voluntatis.

Et pro asinibus pereuntibus tibi tertio ab hinc die ne ponas cor tuū, 1 Sam. 10, 20. pro, Ne sis sollicitus de asinis quas velut perditas requiris.

Et cogitavit cor meum in me, & increpauit optimates, Nechem. 5, 7. pro, Capto apud memetipsum consilio contendere cum optimatibus.

Et furabatur Absalom cor virorum Israel, 2 Sam. 15, 6. pro, His dolis & artibus inibat gratiam à populo Israel.

Et dilexit puellam, & locutus est ad cor puellæ, Gen. 35, 3. pro, Locutus est cū ea grata & placencia.

Et percussit cor Dauid eum, 2 Sam. 24, 10. i. Cōfestim cœpit angere ob factum.

Cor eius cum bestiis positum est, Dan. 5, 21. id est, Fecit Deus ut ille cuperet versari cum bestiis: hoc est, Priuatus est mente, & intellectu.

Quis est hic, & qualis est hic qui repleuit cor suum ut faceret sic? Esther. 7, 5. pro, Qui sibi persuasit ut venderet vos?

HEBRAICÆ LINGVÆ

CORAM.

Nonne omnis terra est coram te, Gen. 13, 9. pro, Licet tibi eam terræ partem eligere quam voles.

Quādo veniam & videbor coram Deo, Psal. 42, 3. pro, In tēplo corā arca Dei. Thronus Dauid sit stabilis coram Dño, 1 Reg. 2, 45. pro, Fauente & aspirante Domino.

Beati serui tui, ij, qui stant corā te semper, 1 Reg. 10, 8. pro, Qui adstant tibi, & assidui sunt apud te, familiares, domestici.

Benedicam tibi coram Domino antequam moriar, Gen. 27, 7. Domino inspectante. vel, Ut omnia felicia imprecer tibi dari à Deo.

CORNU.

Omnes isti filij Heman videntis regis in verbis Dei ad exaltandum cornu, 1 Par. 25, 5. id est, Ad exaltandam dignitatem & potentiam regiam.

CORONA.

Quoniam descendit corona gloriæ vestræ, Jerem. 13, 18. pro, Magnificencia, regiaque vestra dignitas.

CORPVVS.

Si cum corpore suo ingressus fuerit, cum corpore suo egredietur, Exod. 21, 3. id est, Si solus sine vxore venerit in domum tuam, sine vxore exibat.

CORTINA.

Mouerunt se cortinæ terræ Midiam, Chabach. 3, 7. id est, Tabernacula quæ fiebant ex pellibus.

CVM.

Quia cum Deo fecit die hac, 1 Sam. 14, 45. pro, Adiutus à Deo, vel fretus ope Dei, fecit hanc magnam salutem.

Non dormies cum pignore eius, Deut. 24, 12. pro, Non dormies quin prius reddideris pignus eius.

CVRRVS.

Et currere fecerunt ad vniuersos filios populi, 2 Par. 35, 13. id est, Perrexerunt cum celeritate.

Æthiopia currere faciet man⁹ suas Deo Psal. 68, 32. pro, Celeriter & promptè offeret munera Deo, testando obedientiam suam.

CVRRVS.

Pater mi, pater mi, currus Israel, & equites eius, 2 Reg. 2, 12. id est, Qui plus iuuabat Israël em oratione, quam currus falcati & equites.

CVSTODIO.

Dominum dereliquerunt ut custodirēt, Hof. 4, 10. pro, Desierunt custodire vias Domini.

CVSTODIA.

Custodia filiorum Gheron in tabernaculo Ecclesiæ erit, Num. 3, 25. pro, Munus eorum erit custodire tabernaculum.

Seruastis custodiam præcepti Dñi Dei vestri, Ios. 3. pro, Præceptum Domini quod vobis erat obseruandum conseruastis.

Ipsa nox est Domino, custodia omnibus filiis Israel in generationes suas, Exod. 12, 42. pro, Nox in qua custodiuit Dominus Israëlitas ne læderentur à vastatore. vel, Nox quam obseruare de-

bebāt Israëlitas in honorem Domini. Custodia contra custodiam, Nechem. 12, 24. pro, Vicissim, siue per vices.

D.

DECLINO.

Ne declines à lege ad dexteram & ad sinistram, Ios. 1, 7. pro, Neque addendo neque detrahendo legi.

Quia Ioab declinauerat post Adonijah, 1 Reg. 2, 28. pro, Secutus fuerat partes Adonijah.

DECOR.

Et egressus est à filia Syon omnis decor eius, Thren. 1, 6. pro, Regnum à Ierusalem ad Chaldaeos translatum est.

DECRETVM.

Antequam pariat decretum diei in quo eritis ut gluma, Sophon. 2, 2. id est, Antequam Dominus sententia sua efficiat, ut veniat dies in quo pereatis.

DELICIAE.

Decalua teipsam & tonde te metipsam super filios deliciarum tuarum, Mich. 1, 16. q. d. Habebis iustam causam lugendi calamitatem quæ imminet ciuibus tuis delicatis & charissimis.

DELICTVM.

Si non fuerit viro propinquus ut restituat delictum ei, delictum restituitur Domino, Num. 5, 8. pro, Damnum illatum.

DEPRECOR.

Filia Tyri cum munere, vultum tuum deprecabuntur diuites populi, Psal. 45, 13. id est, Tyrij alienigenæ allatis muneribus cupient tecum inire amicitiam.

DESCENDO.

Descendit Dominus ut videret ciuitatem & turrim, Gen. 11, 5. pro, Reipsa patefecit, sibi non esse ignotum quid Babylonij tentarent.

Et descendunt equi, & ascensores eorum vnusquisque gladio fratris sui, Chagg. 3, 23. sup. in sepulchrum vel in terram, id est, Concident & occidentur.

DESIDERO.

Desiderauit anima Dauid regis egredi propter Absalom, 2 Sam. 15, 39. id est, Rex cœpit teneri maximo desiderio Absalonis absentis, ac subinde suspirabat quum meminerat filij.

Et desiderium Selomoh, quod desiderauit ædificare in Ierusalem, 1 Reg. 9, 19. pro, Omnia ædificia quæ optauerat ædificare: vel, quicquid habebat in votis ædificare.

Totus ipse desideria, Cant. 5, 16. pro, Quantus quantus est, res sunt desiderabiles, siue totus est desiderabilis.

Et cui omne desiderabile Israel, nonne tibi? 1 Sam. 9, 20. pro, Ad quem spectant optima quæque, certè ad te: quoniam futurus es rex Israelis.

Polluo sanctuarium meum desiderabile oculorum vestrorum, Ezech. 24, 21. id est, Quod lubentissimè aspiciatis, tanquam rem vobis gratissimam.

DESUPER.

Si negaui Deum desuper, Iob 31, 28. id est, Qui habitat in excelsis.

DEVS.

Ascendit Mosch ad Deum, Exod. 19, 3. pro, Ad

pro, Ad montem in quo Deus se manifestavit, & legem dedit.
 Princeps Dejes in medio nostri, Gen. 23, 6. id est, Te habemus pro præstanti & excellenti principe. Dei nomine vocant Hebræi quicquid excellit.

DEXTERA.

Cor sapientis ad dexteram eius, Eccl. 10, 2. id est, Præparatum habet cor ad omnia recta, vt dextera apta est rebus bene gerendis.

Qui nesciunt inter dexteram suam & sinistram suam, Ionæ 4, 11. id est, Qui nesciunt differentiam: vult dicere, Qui non creuerunt ad annos discretionis.

Redire fecit retrorsum dexteram suam à facie inimici, Thren. 2, 3. pro, Negavit & subduxit ab eis auxilium suum, quum ventum esset ad hostes.

DICO.

Non dixerunt vt ascenderent ad eos, Ios. 22, 33. pro, Nequaquam cogitauerunt vltra ascendere.

Et ego dixi, Reuelabo au rem tuam, Ruth 4, 4. pro, Statui apud me huius te admonere: siue id tibi indicare.

Dictum præuaricationis impio est: In medio cordis mei, Psal. 36. pro, Sic cogito apud me, nempe præuaricationem suggerere & dictare impio, nihil esse timendum.

DIES.

Nunc ponite quæso cor vestrum à die hac & supra, antequam, &c. Chag. 2, 16. id est, Cogitate diligenter quæ antehac vobis acciderunt, & quæ posthac accident.

Vt darem eis terram fluentem lacte & melle, secundum diem hanc, Ierem. 11, 5. id est, Qualis adhuc hodie est, siue qualem videtis hodie.

Recordare diei Ierusalaim, Psal. 137, 7. Diei in quo vastabatur Ierusalem.

Defectionem facientes fuerunt in medio eius à diebus sæculi, Ezr. 4, 13. pro, Ab omni æuo.

Et fuit in fine dierum, adduxit Cain &c. Gen. 4, 3. id est, Post aliquot annos.

Dies loquentur, & multitudo annorum scire faciet sapientiam, Iob 32, 7. pro, Senes differunt de re proposita, & prouecti ætate notam reddent sapientiã.

Ecce dies Domini venit crudelis, Iesã. 13, 9. pro, In qua ostendet se maximè iratum esse.

DIIVDICO.

Stetit Pinechas & diiudicauit, Psal. 106, 30. id est, præbuit se vindicem, nõ expectata iudicum sententia.

DILATO.

Viam mädatorum tuorum curram, cum dilataueris cor meum, Psal. 119, 32. id est, Vbi voluntatem dederis vt aperto corde studeam me tibi in obsequium tradere.

DILECTIO.

Dedi dilectionem animæ meæ in manu inimicorum eius, Ierem. 12, 7. i. Urbem cum templo atque vniuerso populo, quem vnice & ex animo diligebam.

DIMINVO.

Pauper non diminuet de dimidio siclo,

Exod. 30, 15. Pro, Non minus dabit quàm dimidium siclum.

DISCOOPERIO.

Maledictus qui discooperuerit oram patris sui, Deut. 27, 20. pro, Qui rem habuerit cum nouerca.

DIVIDO.

Quamuis diuiserit Achaz domum Domini, & domum regis & principum, 2 Par. 28, 20. pro, Tulerit maiorem partem, aut partem pecuniæ quæ erat in domo Domini.

Statuit Iechizchiahui diuisiones sacerdotum & Leuitarum in diuisionibus suis, 2 Par. 31, 2. pro, Ordines, classes.

DO.

Dabo te in cœtum populorum, Gen. 48, 4. id est, Faciam vt relinquantur quam plurimos nepotes in terra.

Inimicorum meorum dedisti ceruicem, Psal. 18, 41. pro, Vertisti eos in fugam.

Vir cum dederit maculam in proximũ suum, Leuit. 24, 19. pro, Læserit, frigerit brachium.

Dedit nos tamquam exploratores terre, Gen. 42, 30. id est, Habuit siue reputauit tamquam exploratores.

Dedi tibi annos iniquitatis eorum secundum numerum dierum, Ezech. 4, 5. pro, Verti tibi annos quibus illi peccauerunt, in dies. i. tot diebus decumbes, quot annis illi peccauerunt.

Quis det de carne eius vt comedamus, Iob 31, 31. pro, Vtinam liceret nobis vesci carne eius.

DOCEO.

Docuit eum Dominus lignum, Exod. 15, 25. pro, Ostendit illi, vel mōstrauit.

DOMINOR.

Dominabitur de Iahacob, Num. 24, 19. pro, Orietur de Iahacob qui rerum potietur.

DOMVS.

Ædificabo tibi domum firmam, 1 Reg. 11, 38. pro, Familiam superstitem quæ longo tēpore permaneat. hoc est, Nepotes qui sufficientur in locum tuum succedentq; tibi in regno.

Deus facit habitare vnicos in domo, Psal. 68, 7. pro, Efficat vt qui liberis carebant, habeant amplam familiam.

Interiorum eorum domus eorum in sæculum, Psal. 49, 12. pro, In animo cogitant quòd mansuri sint perpetuò in domibus suis.

DORMIO.

Si dormieritis inter tripodes, eritis sicut pennæ columbæ quæ tecta est argento, Psal. 68, 14. pro, Etiam si iacueritis inter vasa plena fuliginis, hoc est, etiãsi oppressi fueritis magna calamitate, eritis cãdidi veluti tecti pennis columbæ quæ ob candorem videtur operta argento, hoc est, lati & candidi redemini ob liberationem.

Et erit cum dormierit dominus meus rex, 1 Reg. 1, 21. id est, Cum vita functus fuerit.

DVLDESCO.

Qui simul dulcescere faciebamus secretum, Psal. 55, 15. id est, Cum summa animi voluptate de rebus nostris con silium inibamus.

DVRVS.

Si non fleui super habentem durum diem, Iob 30, 25. id est, Infelicem hominem. q. d. grauatum gremnis huius calamitosæ vitæ.

Et durius fuit verbum viri Iehudah verbo viri Israel, 2 Sem. 19, 43. pro, Arrogantius & insolentius loquuti sunt viri tribus Iudæ, quàm ceteri qui erant ex alijs tribubus.

E.

EBRIA.

Et benedixerit sibi in corde suo, vt addat ebriam cum sitiente, Deut. 29, 19. id est, Ita adulationibus conetur sopire synaresim & sibi imponere, vt malum putet ludicrũ esse. veluti si quis vehementi siti accensus sese inebriaret vino ne amplius tangeretur sensu: quũ potius sitim illam restingueret sobrietate & abstinentia deberet.

EDVCO.

Tum heri, tum nudius tertius cum esset Saul rex super nos, educebas & introducebas Israel, 2 Sem. 5, 2. pro, Imperatorem agebas, educebas ad bellum, & reducebas à bello parta victoria.

EFFVDO.

Sed effudi animam meam coram Domino, 1 Sam. 1, 15. pro, Desumpsit quicquid habebam in animo.

EGREDIOR.

Præficiat Dominus Deus virum super congregationem, qui egrediatur ante eos, & ingrediatur ante eos, Num. 27, 17. pro, Qui educat eos ad bellum & reducat.

Ego sum puer paruus, nec scio egredi, & ingredi, 1 Reg. 3, 7. pro, Nescio quomodo me debeam gerere in administratione tanti regni.

Et omne quod egrediebatur super domum ad muniendum, 2 Reg. 12, 12. pro, Omnia quæ infumebantur in domum ad eam reficiendam.

Et egredietur verbum reginæ ad omnes mulieres, Esther. 1, 17. pro, Diuulgabitur facinus reginæ, peruenietq; ad aures aliarum mulierum.

Quod egreditur è labijs tuis, custodies, Deut. 23, 23. pro, Quod semel pollicitus fueris, præstabis.

ELEVO.

Nũquid eleuabis ad nubem vocẽ tuam, vt multitudo aquarum operiat te? Iob 38, 34. pro, Nunquid imperio tuo descendet ad te pluuia?

ELOQVIUM.

Relinquam aduersum me eloquium meum, Iob 10, 1. pro, Laxis ori meo habenis, pleno ore conquerar.

EO.

Ibat manus filiorum Israel eundo, & dura erat contra Iabin, Iud. 4, 24. pro, Vsq; adeo cœperunt auferere vires filiorum Israel.

EQVIRO.

Equitare fecisti hominem super caput nostrum, Psal. 66, 12. pro, Fecisti vt homo potiretur imperio supra nos, & insultaret nobis vt tyrannus.

ERVO.

Rixati sunt ambo ipsi in agro, & non

erat qui erueret eos : 2 Sem. 14,6. pro,
Qui litem inter eos ortam cōponeret.

E V A C V O.

Euacuauerunt eos euacuantes, Nach. 2,
3. pro, Spoliauerūt & priuarunt suis bo-
nis.

E V A S I O.

Et ecce remanebit in ea euasio, Ezech.
14,22. pro, Attamen remanebunt ex ea
aliquot qui euadent.

E V A G I N O.

Tulit secum septingentos viros euagi-
nantes gladium, 2 Reg. 3,26. pro, Ma-
gnanimos & bellicosos.

E X A L T A T I O.

Exaltationes Dei in gutture eorū, Pfal.
149, 6. q. d. De magnificis factis Dei
semper loquuntur, pleno gutture can-
tant laudes Dei.

E X C E L S V S.

Ambulat super excelsa maris, Iob 9, 8.
pro, Super altos fluctus marinos, vel
excelsa maris: cælū & aërem intelligit.
Excelsiores stulto sunt sapientiæ, Prou.
24,7. pro, Iuxta sententiā stulti, sapien-
tia est in loco edito ad quem pertinge-
re non potest. q. d. desperat se posse af-
sequi sapientiam.

E X I T V S.

Venit vt sciret exitum tuum & introitū
tuum, 2 Sam. 3, 25. pro, Vt exploraret
quomodo te geras.

E X S P E C T O.

Elihu expectauit ipsum Iob in verbis,
Iob 32,4. pro, Sustinuit loquentem. q. d.
Haecenus tacuit, quod iunior esset.

E X P V L S I O.

Si fuerit expulsio vestra in extremū cæ-
li, Nechem. 1,9. pro, Siqui à patria ve-
stra expulsi fuerint in regionem remo-
tissimā.

E X V L T A T I O.

Ad Deū lætitiæ exultationis meæ, Pfal.
43,4. i. Ad Deū auctorem summæ meæ
lætitiæ.

F.

F A C I E S.

Non surrexit propheta vltra in Israel si-
cut Moyses quem nosset Dominus fa-
cie ad faciem, Deut. 34,10. pro, Qui sic
familiariter conuersaretur & loquere-
tur cum Domino, qui talem consuetu-
dinem haberet cum Deo.

Derelinquetur terra quam tu detestaris
à facie duorum regum, Iesa. 7,16. pro,
A qua tu abhorres propter duos reges
suos.

Vt verterem faciem verbi, fecit seruus
tuus Iob, 2 Sam. 14, 20. pro, Vt tibi
proponerem sermonem figuratum.

Nunquid faciem eius accipietis, Iob 13,
8. pro, An debetis habere respectum
personæ eius?

Et orauerint & exquisierint faciem meā
2 Par. 7,14. pro, Implorauerint opem
meam.

Et super me posuerunt omnis Israël fa-
cies suas vt regnarem, 1 Reg. 2, 15. pro,
In me cōiecerant oculos, sperantes me
regnaturum.

Multi quærunt faciem principis, Prou.
29, 26. pro, Ambiunt familiaritatem
principis.

Video faciem patris mei, quia non est
erga me sicut heri, & nudius tertius,
Gen. 31,5. pro, Quod non tam hilari ac

H E B R A I C A E L I N G V A E

lato vultu me intuetur atque antea.
Veni videamus nos facie, 2 Reg. 14, 8.
pro, Descendamus in locū certaminis.

F A C I O.

Ad populum congregatum è gentibus,
facientem pecudes & opes, Ezech. 38,
12. pro, Qui parat sibi peculium & opes.

F A E X.

Visitabo viros stantes in fœcibus suis, So-
phon. 1, 12. id est, Qui instar rerum
coagularum stant immobiles super
fœces suas: hoc est, Qui magna tran-
quillitate cōquiescunt in diuitijs suis.

F E R R V M.

Ferrum ingressum est animā eius, Pfal.
105, 18. id est, In corpus. q. d. corpus
eius vinctum fuit catenis.

F I C V S.

Veluti primitiua in ficu, in cacumine ei
vidi patres vestros, Hof. 9, 10. i. Tam
libenter vidi patres Israëlitarū, quā
libenter videt homo primos fructus in
ficu cacumine.

F I D E S.

Dominus reddat vnicuique iustitiam
suam & fidem suam, 1 Sam. 26, 23.
pro, Rationem habeat quā quisq; vi-
xerit iuste, & fidem seruauerit suam.

F I G V L V S.

Subuersio vestra verè sicut lutum figuli
reputabitur, Iesa. 29,16. pro, Equidem
tam facile potest Deus mutare sortem
vestram, quā potest figulus ex vno
vase facere quod vult.

F I L I V S.

Acquisiui seruos & ancillas, & filij do-
mus erant mihi, Eccl. 2,7. pro, Familia
fuit mihi aut vernæ.

State in sanctuario secundum diuisionem
domus patrum fratrum vestrorum fi-
liorum populi, 2 Par. 35,5. Filios populi
vocat plebem, vel plebeios aliarum
tribuum præter tribum Leuitarum.

Et egressi sunt filij prophetarum, 2 Reg.
23, id est, Discipuli.

Tritura mea & filij areæ meæ, Iesa. 21,
10. id est, Frumentum vel palea quæ
atteritur in areâ.

Isti sunt duo filij olei, &c. Zachar. 4,14.
id est, Duo vincti. q. d. Hæc significant
duos summos magistratus, regem Io-
sue, & summū sacerdotem Zorobabel.

F I N I S.

Finis omnis carnis venit ad conspectum
meū, Gen. 6,13. pro, Decreui perdere.
Et non est finis thesauris eius, Iesa. 2,7.
pro, Non possunt numero cōprehēdi.

Non finies angulum agri tui metendo,
Leuit. 19, 9. pro, Non exactè metes
terminos agri tui, sed illius in angulis
relinques spicas pauperibus.

F L A M M A.

Vox Domini succidens flammam ignis,
Pfal. 28,7. Vult dicere: vnā cum toni-
tru emicat fulgetrum.

F L A T V S.

Si poneret super eum cor suum; spiri-
tum eius, & flatum eius ad se congre-
garet, Iob 34, 14. pro, Priuaret eū vita.

F O E D V S.

Arca in qua est fœdus Domini, 1 Reg. 8,
21. id est, Tabulæ in quibus erant præ-
cepta & conditiones fœderis.

Fœdus pepigi cum oculis meis, Iob 31,1.
pro, Fuit magna cōcordia carni meæ
cum spiritu meo.

F O E T E O.

Turbastis me vt fœtere faceretis me ha-
bitatoribus terræ, Gen. 34, 30. pro,
Adeo, vt apud terræ incolas, veluti
rem putidam, abominabilem & odio-
sum me reddideritis.

F O R M I D O.

Et vocabunt super eos formidinem vn-
dique, Ierem. 49,30. id est, Homines
terribiles & formidabiles milites qui
illis vndique terrorem incutient.

F O R N I C O R.

Et fornicari fecit habitatores Ierusalaim
2 Par. 21,11. pro, Fuit causa idololatriæ
habitatoribus Ierusalem.

F O R T I S.

Tantummodo esto mihi filius fortis, &
præliare bella Domini, 1 Sam. 18,17.
pro, Ea lege, vt sis dux & imperator
mei exercitus.

Fortitudo mea, & principium roboris
mei, Gen. 49,3. pro, Quem genui in
robore meo.

A fortitudine sua pudore affecti sunt, E-
zech. 32,30. id est, Dum terrentur mor-
tales, interim puduit eos virium sua-
rum: nam in medio conatu destituti
sunt viribus.

F R A C T V R A.

Sicut fractura aquarum lata venerunt
aduersum me, Iob 30,14. id est, Ma-
gno impetu, vt ingens flumen ruptis
aggeribus, inuadunt me.

F R A T E R.

Perrexit Abimelech filius Ierubbahal in
Sechem ad fratres matris suæ, Iud. 9,
1. pro, Vt alloqueretur omnes cogna-
tos suos ex parte matris suæ.

Quoniam apprehendet vir fratrem suū
familie patris sui, Iesa. 3,6. id est, De
eadem familia. Fratres de eadem fa-
milia, vocant Hebræi fratrem ger-
manum, siue qui est eiusdem gentis
& sanguinis.

F V M O.

Vsquequo fumabis in oratione populi
tui? Pfal. 80,5. id est, Velut iratus, re-
pudiabis orationem nostram?

F V N D A R E.

Ex ore paruulorum & lactentium fun-
dasti fortitudinem, Pfal. 8,3. pro, Sta-
bilem esse declarasti gloriam fortitu-
dinis tuæ, & eam confirmasti contra
inimicos tuos.

F V N E S.

Væ ijs qui trahunt iniquitatem in funi-
bus mendacij, & veluti funibus plau-
stri trahunt peccatum, Iesa. 5, 18. id
est, Rationibus illicitis, prætextibus,
siue illecebris addūt peccata peccatis.

Quia funem meum soluit, & afflixit
me, Iob 30,11. pro, Vinculum timoris
mei quo illi reuerbantur me, dissol-
uit, siue abstulit ex animis illorum.

F V R O R.

Quia in furore meo & in ira mea fuit
mihi ciuitas hæc à die qua edificau-
erunt eam, Ierem. 32,31. pro, Iratus sum
vehementet isti vrbi.

Proiecit & reliquit Dominus genera-
tionem

tionem furoris sui, Ierem. 7, 29. id est, Contra quam indignatus est.

FVRARI.

Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus, Qui furatur verba mea vnusquisque ab amico suo, Ierem. 23, 30. id est, Qui vtuntur aliena prophetia, quam audierunt ab alijs, cui tamen affingunt sua somnia.

G.

GENERATIO.

Istæ generationes cæli & terræ, Gen. 2, 4. id est, Natales, aut ortus siue origines, vel, actiue, quæ generauerunt cælum & terram.

Intelligite annos generationis & generationis, Deut. 32, 7. pro, Annos multarum generationum præteritarum, hoc est, Priscos.

Noach vir iustus, perfectus fuit in generationibus suis, Gen. 6, 9. id est, Ætate illa qua vixit, siue inter homines sui seculi.

GERMEN.

Quia adduco seruum meum Germen, Zachar. 3, 8. id est, Christum, cuius aduentum prædixerunt alij propheta, vocaueruntq; eum Germen.

GENVA.

Genua curuata roborasti, Iob 4, 4. vel labantia. pro, Deficientes in afflictionib⁹.

GLADIVS.

Inducam super vos gladium vltorem vltionis fœderis, Leuit. 26, 25. pro, Immittam homines armatos, qui fractum à vobis & violatum fœdus quod pepigeratis, vlciscantur.

Gladij sunt in labijs eorum, Psal. 59, 8. pro, Loquuntur meras cædes: singula eorum verba totidem sunt gladij ad iugulandos homines.

GLORIA.

Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem bouis comedentis herbam, Psal. 106, 20. id est, Relicto vero Deo, qui erat gloria & decus eorum, seruiuerunt Idolis.

Quomodo confracta est virga fortis, baculus gloriæ? Ierem. 48, 17. id est, Quæ ratione factum est, vt regnum Moab tam potens & gloriosum, deletum sit.

Faciet illud secundum imaginem viri, secundum gloriam hominis. Ies. 44, 13. pro, Dabit illi effigiem humanam elegantissimam.

Et de his quæ erant patri nostro fecit omnem gloriam hanc, Gen. 31, 1. id est, Omnes istas diuitias quibus gloriam sibi comparauit.

GRANDIS.

Ecce non faciet pater meus rem grandem, vel rem paruam quam non reuelet auri meæ, 1 Sam. 20, 2. id est, Nihil facere solet, siue paruam sit, siue magnum, quin indicet mihi.

GRATIA.

Et suscepit gratiam in oculis omnium videntium eam, Esther. 2, 15. pro, Conciliauit sibi fauorem.

Si quaeso inueni gratiam in oculis tuis, 1 Sam. 27, 5. pro, Si tibi gratus sum, vel, si tibi gratum fuerit.

GRESSVS.

Dilatabis gressum meum subtus me, Psal.

18, 37. pro, Effecisti vt quocumque irem, lato & amplo gressu ingrederer, hoc est, liberè & sine metu. aut, pateret mihi iter expeditum & inoffensum.

GUTTUR.

Exaltationes Dei in gutture eorum, Psal. 149, 6. q. d. De magnificis factis Dei semper loquuntur. Pleno gutture cantant laudes Dei.

H.

HABITATIO.

Omnis habitatio domus Siba, serui erant Mephiboseth, 2 Sam. 9, 13. pro, Quotquot habitabant in domo Siba, & c.

HIRCVS.

Recedite de medio Babel, & estote tanquam hirci ante gregem, Ierem. 50, 8. id est, Alieni à metu tanquam hirci gregem præcedentes.

HONORIFICO.

Leuabit te cor tuum ad honorificandum, 2 Par. 25, 19. pro, Cœpisti magno esse animo, vt maximo honore dignum te putares.

HVMILIOR.

Humiliatus est Moab in die illa sub manu Israel, Iud. 3, 30. pro, Moabitarum venerunt in potestatem Israëlitarum.

I.

IGNIS.

Qui facit ministros suos ignem vrëtem, Psal. 104, 4. id est, Qui fulmine vtitur tanquam ministris.

Laborabunt populi in igne, Chabb. 2, 13. id est, Videbuntur frustra laborare circa extruccionem talium vrbiu quæ tandem incendio absumentur.

ILLVMINO.

Illuminati sunt oculi eius, 1 Sam. 14, 27. pro, Clariores redditi sunt postquam comedit mel.

INCISIO.

Incisionem pro anima non dabit in carne vestra, Leuit. 19, 28. pro, Non incidetis carnem vestram propter mortuum.

INCIRCVCNCSVS.

Et ego sum incircuncisus labijs, Exod. 6, 13. p. In loquedo rusticus & inelegas.

INDVLGENTIA.

Polluo sanctuarium meum, & indulgentiam animæ vestræ, Ezech. 24, 21. id est, rem quam tantum amatis quantum indulgentes patres liberos suos. siue rem quam miro affectu prosequitur animus vester.

INDVO.

Et spiritus Dei induit Zechariah, 2 Par. 24, 20. pro, Egit eum spiritus Dei.

INGREDIOR.

Num fratres vestri ingredientur ad bellum, & vos manebitis? Num. 32, 6. pro, Pugnabunt?

Et ingressa es in ornamento ornamentorum, Ezech. 16, 7. pro, Ornasti te ornamento vario, pulcherrimo & elegantissimo, vel apto, disposito. facta es studiosa mundi muliebris.

INIQUITAS.

Sed si ad decipiendum me pro aduersarijs meis absq; iniquitate in manibus meis, 1 Par. 12, 17. p. Quum nihil vos læserim, quum nihil iniquum admitterim in vos.

INSVLSVS.

Nec tribuit aliquid insulsum Deo, Iob 1, 22. pro, Non dixit Deum quicquam fecisse sine ratione.

INTELLIGO.

Intelligere fecit manus suas, Gen. 48, 14. pro, Doctè & scitè imposuit illis manus suas.

Et de filijs Issaschar scientes intelligentiam in temporibus vt scirent quid faceret Israel, 1 Par. 12, 32. pro, Periti temporum & occasionu, id est, Scientes quo tempore quidque esset agendum Israeli captatis occasionibus.

INTERFECTIO.

Et super populum interfecionis mee ad iudicium, Ies. 34, 5. pro, Quos interfecit sum vt iudiciu exercea in eos.

Auxiliati sunt vnusquisque proximo suo ad interfecionem, 2 Par. 20, 23. pro, Confoderunt se mutuis vulneribus.

INVENIO.

Scitote peccatum vestrum quod inueniet vos, Num. 32, 23. pro, Quale sit peccatum vestrum pro quo luetis pœnas.

Quemadmodum inuenit manus mea regna idoli, Ies. 10, 10. pro, Quemadmodum superavi & vici alia regna in quibus colebantur idola.

INVESTIGATIO.

Num inuestigatione Deu inuenies? Psal. 11, 7. pro, Nunquid peruestigando assequeris omnia Dei consilia?

INVOCO.

Tantum inuocetur nomen tuum super nos, Ies. 4, 1. pro, Dicamur vxores tuæ.

IRA.

Propterea quod non audisti voci Domini, nec fecisti iram furoris eius contra Hamaleck, 1 Sem. 28, 18. i. Quod præceperat iratus valde contra Hamaleck.

Quoniam ira hominis cõfitebitur tibi, Psal. 26, 11. p. Qui prius erat tibi irati laudabunt te, vel cedit tandem in laudem tuam hostiu furor cum illos deuiceris.

Iram Dni ferat, quonia peccaui ei, Mich. 7, 9. i. Pœnam mihi à Dno illatam.

IUBEBO.

Iubebo pro te, 2 Sem. 14, 8. i. Iubebo & præcipiam vt filio tuo nihil mali fiat.

IUDICIUM.

Iudicia tua Abyssus multa, Psal. 36, 7. id est, Quocumq; vertamus oculos, sursum, ac deorsum, iusto Dei iudicio omnia disponuntur.

Et docuit eum in semita iudicium, Ies. 40, 14. id est, Quis docuit Deum hanc mirabilem dispositionem, & ordinem quem in creatione mundi seruauit.

Et apprehenderit iudicium manus mea, Deut. 32, 41. pro, Et cœpero facere iudicium.

Ad faciendum in eis iudicium scriptum, Psal. 149, 9. id est, Vt sumant de illis pœnas iuxta scriptum legis, in qua vt delerent gentes, mandatum erat illis.

Nesciunt iudicium Dei terræ, 2 Reg. 17, 26. pro, Morem, id est, Quo cultu, & religione, velit coli Deus eius terræ.

IUDICO.

Dan iudicabit populum suum, Gen. 49, 16. pro, Reget, & moderabitur.

Nunciabo regi, quod iudicauerit eum

Dominus de manu inimicorum suorum, 2. Sem. 18, 19. pro, Eripuerit eum, siue iudicio suo liberauerit.

I V G V M.

Remouebitur ab eis iugum eius, & onus illius ab humero eius remouebitur, Ies. 14, 25. q. d. Populus meus postea non pendet tributa Assyrijs.

I V R O.

Ad terram quam iurauit Abraham, Gen. 50, 24. pro, Quam interposito iuramento pollicitus est ipsi Abraham.

I V S I V R A N D V M.

Quare non custodisti iusiurandum Domini, 1. Reg. 2, 43. pro, Quod iurasti mihi per Dominum.

I V S T I F I C O.

Iustificauit animam suam rebellis Israel magis quam prauaricatrix Iehudah, Iere. 3, 11. pro, Iustiores præstitit sese, quã sit soror eius, si cõferatur cum ea.

I V S T I T I A.

Peccauerunt Domino habitaculo iustitiæ, & exspectationi patrum eorũ Domino, Iere. 50, 7. id est, In quo erant semper tuti, vt sub tutela legum & iusto iudicio, si qui eos afflixissent, quem admodum antea fuerat spes & columnen patrum suorum.

Propterea elõgauit se iudicium à nobis, & non apprehendit nos iustitia, Ies. 59, 9. id est, Deus non vlcisitur iniurias illatas nobis, nec tuetur nos. q. d. Deus abiecit curam populi sui, ac destituit auxilio & ope sua.

Non ingrediantur iustitiam tuam, Psal. 69, 28. pro, Nunquam resipiscant, vel, nunquam eos iustifices, aut absoluas.

Præcepisti nobis iustitiã, testimonia tua, & veritatem valde, Psal. 119, 138. pro, Tu studiosè admodum præcepisti obseruari leges tuas quæ sunt æquissimæ & verissimæ.

Et vobis non est iustitia in Ierusalaim, Nech. 2, 20. pro, Meritum vllum. hoc est, Nunquam estis bene meriti de Ierusalaim.

L.

L A B I V M.

Labium blanditarum in corde & corde loquentur, Psal. 12, 3. pro, Sermone blãdo duplici corde loquuntur.

Quia balbutientibus labijs, & in lingua altera loquetur propheta ad populum istum, Ies. 28, 11. pro, Videbitur illis loqui lingua balbutiente & peregrina, ignotãue, adeo alienus erit à Deo populus.

Et erat omnis terra labij vnus, Gen. 11, 1. id est, Omnes homines vnico idiomate vtebantur.

Quod egreditur è labijs tuis custodies, Deut. 24, 24. pro, Quod semel pollicitus fueris, præstabis.

L A B O R.

Labor Ægypti, & negotiatio Chus, super te transibant, Ies. 45, 14. pro, Opes Ægyptiorum labore partæ, & merces Æthiopum peruenient ad te.

Laborare fecisti me propter iniquitates tuas, Ies. 43, 24. id est, Varia tãdia deuorare fecisti me, vel, molestus admodum mihi fuisti propter &c.

L A C.

Nõ coques hædum in lacte matris suæ, Exod. 23, 14. pro, Dum matris lac fugit, vel, cum matre lactante.

L A M E N T V M.

Assume super Sor lamentum, Ezech. 27, 2. pro, Deplora sortem ac calamitatem Tyri.

L A P I S.

Mortuũ est cor eius in medio ei, & fuit vt lapis. p. Versum est in lapidem: hoc est, Obstupuit instar lapidis præ metu. Lapidem depictum nõ ponetis in terra vestra, Leuit. 26, 1. i. Effigiem lapideam.

L A Q V E V S.

Et capias laqueum animæ tuæ. Prou. 22, 25. pro, Ne tandem malè pereas, & ab alijs interficiaris.

Neq; coles deos eorũ, quia laqueus sunt tibi, Deut. 7, 16. i. Auertit te à Deo tuo cultus ille idolorum.

L A V S.

Et tu sanctus permanens laudes Israël, Psal. 22, 4. pro, Qui laudis materiã continuo gratiarum tenore suppeditas, & tuis assiduis beneficijs. vel, Sanctè permanes, & laudes Israël. id est, Auctor vt multi laudent Israël.

L E O.

Fuit mihi hæreditas mea tanquam leo in sylua, Iere. 12, 8. i. Ita fugio vt fugere solent qui iter agũt, audito leonis rugitu.

L E V I S.

Leuis sicut aquæ, non habebis excellentiam, Gen. 49, 4. pro, Leui ingenio es, & procliui ad libidinem.

L E V O.

Ad terram super quam eleuavi manum meam, vt habitare facerem vos in ea, Num. 14, 30. pro, Quam iuravi me traditurum vobis habitandam.

L I B E R T A S.

Ego prædico vobis libertatem ad gladiũ, ad pestem, & ad famẽ, Ier. 34, 17. i. Denũtiaturus sum in perniciem vestram, liberam facultatem inuadendi vos, gladio hostili, pesti & fami, vt perdãt vos.

L I G A T A.

Indicatio problematum, & solutio ligatorum inuenta sit in eo, Dan. 5, 12. hoc est, Nodorum ænigmatum.

L I G N V M.

Suspendit eos in quinque lignis, Ios. 10, 26. pro, patibulis, vel crucibus.

L I N E A.

Extendam super Ierusalaim lineam Sumeron, 2. Reg. 21, 13. pro, Designabo velut linea quadã id quod volo perdi, & deijci. & quemadmodum curauì euerendam Samariam, ita curabo euerendam Ierusalaim.

Nam est eis præceptũ post præceptum, præceptum post præceptum, linea post lineam, linea post lineam, parum ibi, parũ ibi, Ies. 28, 10. vult dicere, Paulatim sunt docendi pueri, vt discant legere versum post versum.

L I N G V A.

Posuerunt in cælos os suum, & lingua eorum graditur in terra, Psal. 73, 9. pro, Etiam de hominibus malè loquuntur, vt de Deo.

L I N G O.

Inimici eius terrã lingent, Psal. 72, 9. pro, Osculabũtur terrã in signũ reuerentię.

L O Q V O R.

Sicut locutus est Dñs super filios Dauid, 2. Par. 23, 3. pro, Sicut promisit Deus nepotibus Dauidis.

Locutus est ad cor eorum, Gen. 50, 21. pro, Verbis blandis leniuit mœstitiã eorum.

L V C E R N A.

Filio eius dabo tribũ vnã vt sit lucerna seruo meo omnibus diebus coram me, 1. Reg. 11, 36. id est, Regnum, vt semper habeat aliquem ex nepotibus suis, qui regnet in Ierusalẽ me cõspiciente. Dum splendescere faciebat lucernam suam super caput meum, Iob 29, 3. pro, Dum ipse summo fauore proferebatur me.

L V M B V S.

Accinxit fortitudine lumbos suos, Prou. 31, 17. id est, Exactè, diligenter & accuratè se preparat ad opus, vel agit omnia strenuè & virili animo, assiduãq; est in negotijs domi & foris agendis.

L V M E N.

Ad lumen eius ambulabam in tenebris, Iob 29, 3. pro, Quãdo propitium Deũ sentiebã in cõditis huius vitæ incõmodis.

L V N A.

Sicut luna stabilietur in seculũ, & testis in cælo fidelis, Psal. 89, 38. id est, Quæ testis est durationis illius regni. q. d. Quãdiu sol & luna in cælo fulgebũt, erũt mihi testes quòd solium hoc Dauidis nunquam concidet.

L V X.

Expellent eum de luce ad tenebras, Iob 18, 18. pro, Afflictiones & morbi propellent eum à lumine felicitatis & gaudij ad tenebras intolerabilium erũnarum.

M.

M A G N I F I C O.

Ecce sicut magnificata est anima tua die hac in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, 1. Sam. 26, 24. pro, Quemadmodũ in magno pretio habui vitam tuam, ita vt te non occiderim; sic Dominus conseruet me in vita, ne me occidas.

Magnificans Deus salutes regis sui & faciens misericordiã Christo suo Dauid, Psal. 18, 51. pro, Magnam salutem afferens mihi regi suo. vel, magnificè me regem suum iuuat.

M A L E D I C O.

Vidi virum stultum radicans, & maledixi habitaculo eius statim, Iob 5, 3. pro, Mox reputaui habitaculum eius esse maledictum, i. mox reputaui fore vt domui ac familiæ ei malè cederet.

M A L I T I A.

Ficus malas valde quæ non poterant comedi propter malitiam, Iere. 24, 2. i. Acerbas quæ præ insuauitate & inamœnitate palato & gustui erant ingrata.

M A L V M.

Iratus sum parum, & ipsi auxiliati sunt in malum, Zach. 1, 15. i. In afflictionem. hoc est, Afflixerunt eos supra quàm volebam. q. d. grauissimè afflixerunt.

Parum abfuit quin fuerim in omni malo, Prou. 5, 14. Quin obrutus fuerim omnimoda afflictione.

M A N S I O.

Manete quẽso, ecce mansio est diei, Iud.

29, 9. pro, Tempus est quo dies conuertet se ad hospitium, id est, occidet. q. d. Non procul abest occasus solis, quo tempore solent homines diuertere ad hospitium.

MANVS.

Vnusquisque secundum donum manus suae Deut. 16, 17. pro, Quisque offeret iuxta quod conferre poterit.

Et dedit mihi rex iuxta manum Dei mei bonam super me, Nechem. 2, 8. pro, Fauore & gratia Dei mei erga me.

Et si non attigerit manus eius sufficiens pecus, Leuit. 5, 7. pro, Si tam pauper sit, ut non suppetat ouis quam offerat.

Confortauerunt manus malorum, ut non conuertatur vnusquisque à malitia sua, Ier. 25, 14. i. Fauent facinorosis.

Ægypto dedimus manum, Assyrio ut saturaremur pane, Thren. 5, 6. pro, Pēpigimus fœdus cum Ægypto & Assyria. vel, Supplices illis facti sumus ut pane saturaremur.

Et defixisti alieno manum tuam, Prou. 6, 1. i. Attactu manus stipulatus sis, & fide iusseris, siue manu tua stipulatus fueris pro alieno.

Et dixit, quia manus super thronum Domini, bellum Domini in Hamalec, Exod. 17, 16. pro, Dixit Dominum iurasse per solum suum, sibi futurum bellum cum Hamalecitis.

MARE.

Quia affluentiam marium sugent, Deut. 33, 19. pro, Mercibus marinis abundabunt.

MEDIUM.

Quia nomen meum in medio eius, Exod. 23, 21. pro, Legatus meus est, & quæ dicet, nomine meo dicet.

MEMORO.

In omni loco quo memorare faciam nomen meum, veniam ad te, Exod. 20, 24. pro, In quocunque loco institueris cultum nominis mei.

MENDAX.

Eris mihi velut vena mēdax, veluti aquæ quæ non fideles sunt, Ierem. 15, 18. id est, Non perpetuo fluens. q. d. Cum sperabo te mihi laturum auxilium, tunc deseres me.

MENTIOR.

Mustum mentietur eis, Hof. 9, 2. pro, Non respondebit votis eorum.

MERCES.

Ante dies hos merces hominis non fuit, & merces animalis non fuit, Zach. 8, 10. i. Labor tam hominum quam iumentorum erat inutilis, irritus & inanis. hoc est, maledictus à Deo.

METIOR.

Et mensus est duos funiculos ad mortificandum, & plenum funiculum ad viuificandum, 2 Sam. 8, 2. pro, Duas partes interfecit, & tertiæ parti percipit.

MINOR.

Minor sum cunctis misericordijs tuis, Gen. 32, 10. pro, Inferior, vel indignus sum misericordijs tuis.

MIRABILIS.

Mirabilior fuit amor tuus mihi amore mulierum, 2 Sam. 1, 26. pro, Te magis

diligebam quam vllam mulierem.

MISCEO.

Et quomodo misces te cum equis? Iere. 12, 5. id est, Quomodo cum equis cursu certare poteris?

MISERICORDIA.

Misericordiã & veritatem præpara quæ conseruant te, Psal. 61, 8. pro, In seruando rege tuo ostende te esse misericordem & veracem in tuis promissionibus.

Aut, Fac ut semper sequatur reſtitutionem & clementiam. quia istæ virtutes sunt fideles regni custodes.

Ista est misericordia tua ad amicū tuū? 2 Sam. 16, 17. pro, Hæc rependis amico tuo pro beneficijs acceptis?

Dedit Deus Daniele in misericordiã, & misericordias coram principe Eunuchorum, Dan. 1, 9. pro, Effecerat Deus, ut esset gratiosissimus & charissimus illi principi valde.

MONS.

Potens præ motibus rapacibus, Psal. 76, 5. id est, Prædatoribus. Montes rapaces vocat regna violenta, per vim & multas cædes acquisita.

Contriti sunt mōtes longi temporis, incuruauerunt se colles æterni, Chabb. 3, 6. id est, Reges ac principes, siue nobiles, qui multo tempore imperauerant in regione illa.

MORS.

Et Domino Deo ad mortem sunt exitus, Psal. 68, 21. pro, Domini est mors, & animarum exitus. vel, Dominus potest hostes suos tradere ad mortem quem vult.

Non est puellæ peccatum mortis, Deut. 22, 26. pro, Non admisit facinus dignum morte.

Percussimus fœdus cum morte, & cum sepulchro fecimus pactum, Iesa. 28, 15. pro, Non veniet super nos mors, non moriemur.

Ecce mortuus es, Gen. 20, 3. pro, Actum est de vita tua.

MULTIPICO.

Qui multiplicauit occisos nostros, Iud. 16, 24. pro, Qui plurimos ex nostris occidit.

Et cum multiplicata esset res ista, 2 Par. 31, 5. id est, Cū hoc esset diuulgatum.

MULTITUDO.

Ego Dominus respondebo ei in multitudine idolorum suorum, Ezech. 14, 4. id est, Tametsi fuerit maximus idololatra.

MUNDO.

Mundando non mundabit, Num. 14, 18. pro, Non absoluere solet eum qui non agnoscit peccatum, sed punire.

MUTO.

Surge nunc, & muta te, 1 Reg. 14, 2. pro, Muta vestem tuam, & ornamenta tua, ne agnoscat.

MVTVS.

Aperi os tuum muto, Prou. 31, 8. pro, Patrocinare silenti in sua causa.

N.

NIDVS.

Vt aquila quæ excitat nidum suum, Deut. 32, 11. pro, Ad volandum excitat pullos suos.

In nido meo moriar, Iob 29, 18. pro, In medio liberorum meorum. hoc est, Liberis meis superstibus.

NOBILIS.

Beata tu terra, cum rex tuus filius est nobilium, Eccl. 10, 17. pro, Cuius rex generosus est.

NOMEN.

Ad ædificandum domum, ut esset nomen meum ibi, 1 Reg. 8, 16. pro, Quæ dicaretur nomini meo, & in qua inuocaretur.

Omnes populi ambulabunt vnusquisque in nomine Dei sui: & nos ambulabimus in nomine Domini Dei nostri, Mich. 4, 5. i. Colent Deum suum, siue idola: nos autem colemus Deum nostrum Dominum.

Fecisti tibi nomen secundum diem hæc, Ierem. 32, 20. pro, Peperisti tibi famam insignem & celebrem.

Vt non ponam viro meo nomen, 2 Sam. 14, 7. pro, Vt non relinquam vllum filium qui nomen patris referat. vel, ut deleatur prorsus memoria viri mei, quæ seruabitur in pruna illa filij mei, si tibi eum seruare placuerit.

Ne forte capiam ego ciuitatem, & vocetur nomen meum super eam, 2 Sam. 12, 28. pro, Si cepero eam, tribuatur mihi victoria.

NOUACULA.

Sicut nouacula acuta faciens dolum, Psal. 52, 4. sub. tu es. pro, Tu dolose agis mecum, velut nouacula quæ aberrans petit iugulum: vel, quæ si leuiter contingas, sua acutie vulnerat grauissimè.

NOX.

Qui non fuerit mundus ob accidens noctis, Deut. 23, 10. id est, Propter pollutionem quæ noctu acciderit.

NUMERVS.

Quædo erat nubes diebus numeri super tabernaculum. Num. 9, 20. i. Diebus paucis, qui facile numerari possunt.

NUNTIVM.

Vir bonus est hic, & cū nuncio bono venit, 2 Sam. 18, 27. pro, Boni nūcij causa venire solet.

O.

OBSIDIO.

Venit ciuitas in obsidionem, Iere. 52, 5. pro, Obsidio venit in ciuitatem, id est, Obsessa est ciuitas.

OCCASIO.

Et imposuerit ei occasiones verborum, Deut. 22, 13. pro, Effecerit ut alij male de illa loquantur.

OCCISIO.

Pasce pecora occisionis, Zach. 11, 4. hoc est, Populum Iudaicum iam destinatum cædi & occisioni, decreto ac sententia Dei.

OCVLVS.

Terra quæ Dominus Deus tuus querit, semper sunt oculi Domini Dei tui in ea, Deut. 11, 12. pro, Curam illius habet, nequid ei desit.

Vnusquisque abominationes oculorum vestrorum proiecit, Ezech. 20, 7. i. Idola ad quæ oculos conuertitis. vel, quæ diligitis & colitis: quod oculi alliciant & adducant homines.

Et malignetur oculus tuus contra fratrem tuum, Deut. 15, 9. pro, Ne parcus, inuidus, immisericors sis in fratrem. Animi habitus, oculis se maximè prodit.

B 4

Malignus

Malignus oculus significat parcum, inuidentem, immisericordem, qui non libenter miseretur pauperum. Contrà, Oculus bonus pro animo liberali & benefico accipitur. Prou. 22, 9.

Num honorat Dauid patrem tuum in oculis tuis, 2 Sam. 10, 3. pro, Tua sententia & opinione. q. d. putas quòd vt honore afficeret Dauid patrè tuū, &c.

Et fuit sicut ludès in oculis generorū suorū, Gen. 19, 14. pro, Visus est illis iocari. Quia eripuisti oculum meum à lachryma, Psal. 116, 8. pro, Sustulisti à me omnem tristitiam & mœrorem.

Sapientis oculi sunt in capite eius, Eccl. 2, 14. hoc est, Circumspectus est sapiens, diligenter videt quid agendum sit.

ODOROR.

Odoratus est Dominus odorem quietis, Gen. 8, 21. pro, Suscepit cū beneplacito oblationem, siue placatus est Deus.

OLEA.

Relinquentur in eo racemi, sicut excussio oleæ duorum, vel trium granorum in summitate rami, Iesā. 17, 6. id est, Remanebunt habitatores Ierusalem pauci, sicut racemi vindemia facta, & vt pauca oleæ remanent excussa olea.

OLEI.

Corrumperetur iugū à facie olei, Iesā. 10, 27. id est, Propter oleum, hoc est, In gratiā Ezechiæ vncti Dei, siue potius Messie promissi. OLLA.

Moab olla lotionis meæ, Psal. 68, 10. pro, Moabitæ mihi seruiliter subditi erunt. vel, Moab mihi subdita erit ceu lebes in quo lauem pedes.

OPERIO.

Os impiorum operiet iniquitatem, Proverb. 10, 6. id est, Semper cogitat malū. celat iniuriā quā s. meditat in corde suo. OPVS.

Et tulit omne vas operis, Num. 31, 51. pro, Vasa opere, siue industria facta.

Mentiebatur opus oliuæ, Chabb. 3, 17. id est, Oleæ non producebant fructū suū, non respondebant votis agricolæ.

OPPRESSVS.

Dirigite oppressum, Ies. 1, 17. id est, Emendate sententiam, vel accusationem iniquè latam contra oppressum.

ORATIO.

Clausit orationem meā, Thren. 3, 8. pro, Clausit aures ad orationē meā ne pueniret ante illum, i. Non exaudiuit me.

Et oratio mea ad sinum meum reuertebatur, Psal. 35, 13. id est, Tacitè mecum, & tanquā in sinu, remotis arbitris orabam pro ipsis.

ORIOR.

Orietur vobis timentibus nomen meū, Mala. 4, 2. i. Apparebit vobis Christus.

OSORIS.

Si eduxeris preciosum à vili, tanquam os meum eris, Ierem. 15, 19. id est, Accidet tibi vt prædixero tibi.

Veruntamen iuxta os Domini fuit hoc contra Iehudā, 2 Reg. 24, 3. pro, Iuxta sententiam, id est, Lata sententia de ore Domini. q. d. Ore suo tulerat sententiam, se abducturum Iudam in captiuitatem.

Ne remoueas de ore meo verbum veri-

tatis, Psal. 119, 43. pro, Cupio mihi eam dari fortitudinem vt celebrè promissiones tuas quicquid mihi acciderit.

Ponet in puluere os suum, Thren. 3, 29. pro, Submissè loquetur, de se submissè sentiet, quasi terram deosculaturus.

Quoniā in ore Absalom erat positum, 2 Sam. 13, 32. pro, Semper narrabat amicis se occisurum Amnonem.

OSCVLOR.

Osculamini filiū ne fortè irascatur, Psal. 2, 12. pro, Osculo manuum testamini vos filium Dei habere pro rege. Osculum manū in Palæstina, signum subiectionis erat.

OS OFFIS.

Mementote quòd os vestrum, & caro vestra sum, Iud. 9, 2. pro, Propinquus vester siue cognatus.

P.

PACTVM.

Et ingressus sum in pactum tecū, Ezech. 16, 8. pro, Inij fœdus tecum.

PALATVM.

Et nō dedi ad peccandū palatum meū, vt expeterem maledictionem animæ illius, Iob 31, 30. pro, Quum ne verbo quidem offenderim eum, vt ei dira imprecarer.

PALLIUM.

Et non induentur pallio piloso, vt mentiantur, Zach. 13, 4. i. Posthac non videntur pallio quod induere solebant veri Prophetæ, vt habitu mentirentur prophetiam veram.

PANIS.

Panem pigritiæ non comedit, Prou. 31, 27. id est, Non viuit sine labore.

Quia veluti panis noster sunt, Num. 14, 9. pro, Deuorabimus eos tanquā panē.

PARIES.

Parietes cordis mei doleo, Ierem. 4, 19. id est, Præcordia quæ sunt tamquam parietes cordis.

PARTVRIO.

Propterea dabit eos vsq; ad tempus quo parturiens pepererit, Mich. 5, 2. id est, Tradet eos vsque in summas angustias. siue, Sinet suos affligi nō aliter quā affligi solet mulier in ipso puerperio, siue partu. PARVVLVS.

Si non traxerint eos paruuli gregis, Iere. 49, 20. id est, Raptauerint cadauera eorum per terrā vilissimi exercitus Chaldæorum.

PATER.

Omnis generatio illa congregata est ad patres suos, Iud. 2, 10. pro, Mortua est & cōdita cū maioribus suis in sepulchris.

PAVOR.

Incipiam dare pauorem tuum super faciem populorum, qui sunt sub omni cælo, Deut. 2, 25. pro, Reddam omnes populos territō audito nomine tuo.

PAX.

Num est pax tibi? num est pax viro tuo? num est pax puero? & dixit: Pax. 2 Reg. 4, 26. pro, Rectène vales? saluus est vir tuus? præclarè agitur cum puero? Respondit: Omnia sunt salua.

Castigatio pro pace nostra super eū, Iesā. 53, 5. pro, Fuit castigatus, vt haberemus pacem.

Quia erit pax, & veritas in diebus meis, Iesā. 39, 8. pro, Tantū peto, vt viam incolumis, & præstet Dominus quod est pollicitus.

Non quæres pacem eorum, & bonum eorum omnibus diebus tuis in seculū, Deut. 23, 6. pro, Numquam consules tranquillitati eorum & vtilitati.

Succisa sunt pascua pacifica, Ierem. 25, 37. i. Vbi scilicet pacificè, & sine incurfione ferarū greges antea pascebatur.

PECCATVM.

Peccatum populi mei comederūt, Hof. 4, 8. pro, Sacrificium siue hostiam oblatam pro peccato.

PERCVTIO.

Nunquid iuxta plagam percutientis eū percussit eum, Iesā. 27, 7. id est, An afflixit Deus populum suum, vt Sennacherib & Pharaon illum percusserant?

PEREGRINVS.

Quia peregrinus sum apud te, incola vt omnes patres mei, Psal. 39, 13. pro, In terra patriam meam non agnosco, sed velut peregrinus in ea habito, expectās habitationem tuā cælestē, vt & patres mei. PERO.

Super ipsis perijt senium, Iob 30, 2. pro, Misericordes fuerunt quā vt senectutē attingere potuerint præ fame. vel, Perijt tempus super ipsos. pro, In vanum contriuerunt atatem suam. hoc est, vixerunt inutiles.

PERFECTIO.

Dixit Saul ad Dominum Deum Israël: Da perfectionem, 1 Sam. 14, 41. id est, Decerne integritatem, hoc est, Sortem veram. fac venire sortem pro rei veritate. fac vt fors cadat super eum qui peccauit. Iudica vter peccauerit, ego, an Ionathan filius meus.

PES.

Radet Dominus in nouacula conducta mercede caput & pilos pedum, Iesā. 7, 20. id est, Pubem & pudenda. Nā quicquid infra aluum est tribuitur pedib; . Leuauit Iahacob pedes suos, & iuit, Ge. 29, 1. q. d. pedes, nō eques pfectus est. Quis suscitauit ab Oriente iustitiam, vocabit eum ad pedem suum? Iesā. 41, 2. id est, Vt sequatur se quocunque vulerit eum ire, vt prompti & morigeri famuli solēt, qui dominorum suorum vestigia sequuntur.

PETRA.

Et de petra melle saturavi te, Psal. 81, 17. Hyperbole incomparabilis felicitatis & fœcunditatis. q. d. Rem infœcundam feci potius abundare rebus omnibus ad vitam necessarijs quā nō saturassem. dictione enim mellis id significatur.

PHARETRA.

Beatus vir qui impleuit pharetram suam ipsis, Psal. 127, 5. sub. filijs. Pharetram vocat domum, quòd præcedenti versu filios dixisset esse velut sagittas: Vt sagittæ in manu potentis, ita filij iuuentutum.

PLATEA.

Plateas pones tibi in Dammasce, 1 Reg. 20, 34. p. Fora aut vicos rerū venaliū, cōstitues tibi, ex quib; vectigalia recipies: & hac re superiorè te agnoscam.

PLENVS.

In argento pleno da eum mihi, 1 Par. 21, 22. pro, Pretio integro. vel, argento quantum valet, vende eum mihi.

Lapides plenitudinum, Exod. 25, 7. pro, Gemmæ quæ auro & argento includi solent in palis.

PLVIA.

Expectabant sicut pluuiam me, Job 29, 23. pro, Tanto desiderio expectabant verbum meum quanto expectatur pluuiam in Autumno, irrigandæ sementi necessaria.

PŒNITET.

Et pœnituit eum secundum multitudinem miserationum suarum, Psal. 106, 45. id est, Quasi mutasset sententiam, cœpit eos benignè tractare iuxta abundantias suas misericordias. vel, ob multam suam bonitatem, siue sua ingenti misericordia commotus.

PONO.

Non posuerunt Deum coram se, Psal. 54, 5. pro, Nullam Dei rationem habuerunt.

Et ponet sceditatem vestram super vos, Ezech. 23, 49. pro, Summent pœnas de vobis propter flagitia & scelera quæ admisisistis.

Ponam Ierusalaim lapidem onerosum omnibus populis, Zachar. 12, 3. pro, Reddam Ierusalaim immobilem vt à nullis populis transferri possit.

Non pones sanguinem in domo tua, Deut. 22, 8. pro, Ne sis causa necis si corruerit aliquis de tecto tuo.

Pones verba in ore eius, Exod. 4, 15. pro, Totum negotium ei mandabis, ac dices illi quid oporteat illum dicere.

POPVLVS.

Venient ad te secundum ingressum populi, Ezech. 33, 31. pro, Vt solet ingredi & irrumperet populus, confertim nempe & multi simul.

Congregatus est ad populos suos, Gen. 25, 8. pro, Conditus est sepulchro cum maioribus suis.

PORTA.

Vt narrem omnes laudes tuas in portis filie Syon, Psal. 9, 15. pro, Locis in quibus conciones haberi solebant à populo Israëlítico, in conuentu frequentissimo in media Ecclesia.

PORTO.

Turpitudinem tuam & abominationes tuas tu portasti, Ezech. 16, 58. pro, Afflicta fuisti pro ratione scelerum tuorum.

POST.

Non respondebis in causa, vt declines post multos ad peruertendum, Exod. 23, 2. pro, In lite ne sequaris plurium sententiam, vt cuiusquæ perueritas ius.

PŒTATOR.

Neque stabunt vlni eorum in sublimitate sua, omnes potatores aquarum, Ezech. 31, 14. id est, Arbores quæ gaudent magno humore.

PRÆCIPIO.

Præcepit ei super Mordechai, Esther. 4, 5. pro, Dedit ei mandata de Mardechao.

Omni exercitui eorum præcepi, Iesa.

45, 12. id est, Totum illum caelorum exercitum mandaro feci, siue solo verbo & iussu.

PRETIUM.

Dedi pretium tuum Ægyptum, Iesa. 45, 3. id est, pretium redemptionis tuæ. pro, Quasi permutatione facta, cladem quæ tibi impendebat à Sennacherib conuerti in Ægyptios.

Sermo Domini erat pretiosus in diebus illis, 1 Sam. 3, 1. pro, Tunc erant rari Prophetæ qui voluntatem Domini populo annuntiarent.

PROBRVM.

Vt non capiatis vltra probrum famis in Gentibus, Ezech. 36, 30. id est, Ne posthac malè audiat apud Gentes propter penuriam panis.

PROFICISCOR.

Proficisci fecerunt lapides grades, 1 Reg. 5, 17. pro, Præcepit vt adueherent lapides.

PROFVNDVS.

Et profundas aquas biberitis, Ezech. 34, 18. id est, Limpidas ac puriores; quod aquæ profundæ sint limpide ac puræ.

PROHIBEO.

Ecce prohibuit Dominus meus Nahaman Aramaum hunc vt non acciperet de manu eius quæ attulit, 2 Reg. 5, 20. pro, Pepercit Dominus meus rebus Naaman istius, id est, Noluit accipere de muneribus quæ attulit Naaman.

Et nunc loquere obsecro ad regem, quia non prohibebit me à te, 2 Sam. 13, 13. pro, Non denegabit me tibi.

PROLONGO.

Prolongabuntur dies, & deficiet omnis visio, Ezech. 12, 22. id est, Longi ac prolixierunt. q. d. Non euenient ante multos annos, & interim irrita erit omnis visio diuturnitate temporis.

PROPINQVVS.

Nunquid Deus de propinquo ego sum, dixit Dominus, & non Deus de longinquo? Ierem. 23, 23. id est, Deus nouus & recens, & non potius æternus?

PVDOR.

In omni terra pudoris eorum, Sophon. 3, 19. pro, In terra in qua probris affecti fuerunt.

PVLVIS.

In puluerem mortis me pones, Psal. 22, 16. pro, In terram sepulchri, siue in sepulchrum. q. d. Ex hac tribulatione nihil aliud expecto quàm mortem.

Q.

QVÆRO.

Omnes reges terræ quærebant faciem Selomoh, 2 Par. 9, 23. pro, Inuisebant Salomonem, vel magno desiderio tenebantur inuisendi cum.

QVIES.

Odoratus est Dominus odorem quietis, Gen. 8, 21. pro, Suscepit cum benelacito oblationem, siue placatus est.

QVIESCO.

Viderunt populum qui erat in medio eius habitantem cõfidenter, iuxta consuetudinem Sidoniorum, quiescentem & confidentem, Iud. 18, 7. pro, Otiosum & nihil timentem.

R.

RADIX.

Radix mea aperta erit iuxta aquas, Job 29, 19. pro, Benedictionem Domini experior in omnibus, & prosperitatem adesse sentio.

RAMVS.

Ramum eius tenerum siccabit flamma, Job 15, 30. pro, Liberos eius absumet miseria ac tribulatio.

RECTVS.

Et rectum fuit verbum in oculis Absalom, 2 Sam. 17, 4. pro, Placuit consilium ipsi Absalom.

REDIMO.

Fratrem non redimendo redimet quispiam, Psal. 49, 8. pro, Nemo fratrem suum vlla ratione redimere potest quin moriatur, & impetrare vitam longiorem pecunijs.

Et si non fuerit viro redemptor, Leuit. 25, 26. id est, Propinquus, cui sit ius redimendi quæ ille vendiderit.

REGNUM.

Et prosperata es in regnum, Ezech. 16, 13. i. Prosperè tibi cessit vsq; ad regnum: vel, facta es apta, & idonea regno suscipiendo.

RENES.

Etiã noctibus erudierunt me renes mei, Psal. 16, 7. pro, Interni mei affectus procliuus alioqui ad malum, incitauerunt me ad pietatem etiam noctu.

REQUIES.

Et requiem prouincijs fecit & dedit dona secundum potentiam regiam, Esther. 2, 18. pro, Prouinciarum tributa minuit.

REQUIESCO.

Requieuit Aram cum Ephraim, Iesa. 6, 2. id est, Societatem iniit. vel, copiarum Syrorum iunctæ sunt copijs regis Israël ad obsidendam Ierusalem.

RETRIBVO.

Retribue seruo tuo vt viuam, Psal. 119, 17. pro, Hoc beneficium cõfer, id est, hoc beneficio me dignare, vt viuendo, me totum addicam in obsequium tuum. Alij, præsta te seruo tuo beneficium siue liberalem. tunc viuam, id est, tum demum me felicem existimabo, tunc etiam custodiã sermones tuos si mihi fueris fauorabilis, vt vulgo loquuntur.

REVELO.

Turpitudinem patris tui non reuelabis, Leuit. 18, 7. pro, Non concumbes cum matre tua.

REVERTOR.

Reuertetur ad dies adolescentie sue, Job 34, 25. pro, Erit eo corporis habitu quo erat in adolescentia sua.

REX.

Obluioni tradetur Sor septuaginta annis sicut dies regis vnus, Iesa. 23, 15. pro, Tandiu tandiu homo viuere solet etiã rex qui delicatè viuunt, & optimè alitur.

RIXA.

Vir rixæ fui ego, & populus meus, Iud. 12, 2. pro, Controuersia magna orta est inter me & populares meos.

ROBRV.

Principium roboris mei, Gen. 49, 3. pro, Quæ genui quum adhuc essem fortis & valens robore. i. Primogenitus meus; Robur

Robur mihi erūt habitatores Ierusalaim in Domino, Zachar. 12, 5. id est, Adiuuabunt nos.

R O S.

Ex vtero ab aurora fuit tibi ros natiuitatis tuæ, Psal. 110, 3. pro, Gratia illæ quæ tibi datæ sunt à patre, contigerūt tibi iam inde ab vtero natiuitatis: quemadmodum quotidie ab aurora nascitur ros.

S.

S A G E N A.

Propterea sacrificabit sagenæ suæ, & sufficit reti suo, Chabb. 1, 16. id est, Omnia tribuet propriæ virtuti, industriæ ac viribus.

S A G I T T A.

Ad lucem sagittarum tuarum iuerunt, Chabb. 3, 11. id est, Grandinis permixtæ fulguri; quam tu è cælo demittebas in Ægyptios, nocte illa qua infecuti sunt Israël.

S A L.

Pactum salis sæculi est coram Domino tibi, Num. 18, 19. pro, Incorruptum, firmum & perpetuum. Pactum salitū vocat quod Deus externo symbolo fanciuit, ne vniquam euanescat, sed semper vigeat.

S A L V V S.

Vnde saluam te faciam? num de area, vel de torculari: 2 Reg. 6, 27. pro, Vnde tibi feram opem, dando tibi cibum aut potum? at nihil habeo.

S A L V S.

Sagitta salutis Domini, 2 Reg. 13, 17. pro, Sagitta quæ signum est futuræ salutis quam Dñs dabit Israëlī contra Arā. Domini est salus super populum tuum benedictio tua, Psal. 3, 9. pro, Domini est ferre auxilium, & cumulare populum omnibus beneficijs.

S A N O.

Parcam peccato eorum, & sanabo terri eorum, 2 Pat. 7, 14. pro, Condonatis illorum peccatis dabo pluuiam tempore suo, auferam locustas, &c.

S A N C T V S.

Cõtaminauit Iehudah sanctum Domini quod dilexit, Malach. 2, 11. id est, Matrimoniu quod sanctificauit Dñs. In die illa erit super tintinnabula equorum sanctitas Domini, Zachar. 14, 20. id est, Tintinnabula ipsa equorum consecrabuntur Domino: nam ex eis fient lebetes ad coquendum in domo sanctuarij.

Et intulit Selomoh sanctitates Dauid patris sui, 1 Reg. 7, 51. pro, Quæ consecrauerat Dauid.

S A N C T I F I C O.

Quicquid tetigerit ea sanctificabitur, Exod. 30, 29. id est, Erit sacrum, nec eo vti licebit in rebus priuatis, sed tantum in sacris.

Mittebat Iob & sanctificabat eos, Iob 1, 5. pro, Missis nuntijs iubebat eos ad rem diuinam præparari.

S A N G V I S.

Qui obturat aurem suam, ne audiat sanguinem, Iesa. 33, 15. id est, Qui non vult audire eos qui loquuntur de patrandæ cæde.

Et posuit sanguines belli in pace, 1 Reg.

25. id est, Occidit eos incautos, & dū nihil tale suspicarentur: non minus sibi licere eos occidere existimauit, quā si occidisset in bello. vel, non minore studio mortem fratris occisi in cõflictu vindicauit, quā si occisus fuisset tempore pacis.

Expiabuntur à sanguine, Deut. 21, 8. id est, Pœna homicidij illius condonabitur eis. sequenti versu dicit: Tu auferes sanguinẽ innocentẽ è medio tui. pro, Non imputabitur tibi cædes illa. Omnis qui egressus fuerit ex ostijs domus tuæ foras, sanguis eius erit in caput eius, & nos innoxij: & omnis qui fuerit tecum in domo, sanguis illius in caput nostrum, Ios. 2, 19. pro, Cædes illius imputabitur ei. aliàs, cædes illius nobis imputabitur, si quis manum in eum iniecerit.

S C E P T R V M.

Sceptrum exactoris in eo, confregisti, Iesa. 9, 4. id est, Vires eorum qui tyrannidem exercebant in eos.

S C I N D O.

Ascendamus in Iehudah, & obsideamus eam, & scindamus eam nobis, Iesa. 7, 6. id est, Irrumpamus in eam vi armorum, ita vt hac ratione veniat in ditionem nostram.

S C R I P T V R A.

In cœtu populi mei non erūt, & in scriptura domus Israël non scribentur, Ezech. 13, 9. id est, In catalogo seu in libro vitæ in quo descripti sunt omnes veri Prophetæ.

S E C R E T V M.

In secretum eorum non veniat anima mea, Gen. 49, 6. pro, Animus meus maxime abhorret ab eorum consilio.

S E C V L V M.

A tempore quo cõstitui mihi populum sæculi, Iesa. 44, 7. id est, Ab eo tempore quo creavi hominem in terra. q. d. Post homines natos.

Vsq̄ in seculum non videbūt lumen, Psal. 49, 20. pro, Non sunt perpetuò victuri. Non potentur hac luce, nisi ad breue tempus.

S E D E O.

Dominus in diluuiò sedit: & sedit Dominus rex in seculum, Psal. 29, 10. id est, Vt Dominus fuit auctor diluuij tāquam Rex, ita penes eum semper erit summa potestas.

Et erit quando sedes extra, & fodies in eo, Deut. 23, 13. id est, Leuas onus vëtris.

S E M E N.

Seminabo domum Israël, & domum Iehudah semine hominis & semine animalis, Ierem. 31, 27. pro, Implebo Iudam & Israëlẽ hominibus & opibus quæ olim erāt in gregibus & pecorib⁹.

S E M I T A.

Sic semitæ omnium obliuiscerium Dei, Iob 8, 13. i. Talia sunt instituta & rationes vitæ omniū qui Dei obliuiscuntur.

SEPTEMPLICITER, SEPTUAGESIES SEPTIES.

Quia septupliciter vindicabitur Cain, & Lemech septuagesies septies, Ge. 4, 24. Sicut septenarius numerus in Scriptura multitudinem designat, ita

septuplicatio pro ingenti incremento capitur. sic Matth. 18, 22. Non dico tibi vsque septies, sed vsq̄ septuagesies septies. SEPTUAGESIES SEPTIES.

Sepulcrum patens guttur eorum, Psal. 5, 10. id est, Vt sepulcrum apertum expectat cadaver quod conficiat & exeat; Ira hostes mei sua blandiloquentia eò tendunt, vt n̄e ad se pellectum perdant & subuertant.

Qui descendunt ad lapides sepulcri, Iesa. 14, 19. pro, Qui coniecti fuerunt in sepulcrũ stratam lapide, vel lapidibus factũ. SERMO.

Quia non est sermo in lingua mea: ecce Domine tu nosti totũ ipsum, Psal. 139, 4. pro, Antequam loquar, nosti quid dicturus sim. vel, Etiam si non loquar, tu tamen nosti, &c.

S E R V I O.

Non seruire feci te in oblatione, nec laborare feci te in suffimento, Iesa. 43, 23. pro, Non oppressi te multitudine oblationum. vel, Non exegi à te multas oblationes. Nam à seruis multũ operis exigi solet. sequitur. Verũ seruire fecisti me propter peccata tua, laborare fecisti me propter iniquitates tuas, id est, Quin potius tuis peccatis molestũ onus subire me fecisti, cum reuerenter te mihi subijcere debuisses.

S E X.

In sex angustijs te eruet, & in septima non tanget te malum, Iob 5, 19. pro, Quum acciderit vna ex multis tribulationibus, seruabit te Deus incolumẽ: imò in plurimis non attinget te vllum malum. Numerus finitus pro infinito.

S I G N V M.

Fac mecum signum in bonitate, Psal. 86, 17. pro, Declara signo aliquo te mihi velle fauere, & te esse mihi propitium. Quidam, Ede signum aliquod bonitatis tuæ et̄a me.

Posuerunt signa sua signa, Psal. 74, 4. Repetitio certitudinem rei denotat. Nā certa signa habebant, quibus sibi persuadebant se capturos templum. Alij, Posuerunt signa sua pro signis, vel trophæis, in signum victoriæ. q. d. Domine triumphos suos agunt, ita vt profusus deiciant signa maiestatis tuæ.

S I L E O.

Tibi silet laus Deus in Syon, Psal. 65, 2. pro, Tanta sunt beneficia tua, vt te nemo dignè laudare possit.

S I M I L I T V D O.

Et ecce tamquam similitudo filij hominis tangebatur labia mea, Daniel. 10, 16. pro, Rursum tetigit me Angelus ille qui apparuit mihi in specie humana.

S I N I S T R A.

Cor stulti ad sinistram ipsius, Eccl. 10, 2. i. Res suas sinistrè & præposterè administrat: vt manus sinistra ad res agendas est inepta. SOL.

Diligentes eum erūt secundum exitum solis in fortitudine sua, Iud. 5, 31. pro, Sumant vires ac proficiant, veluti sol quĩ exoritur, subinde lucidior euadit. Et orietur vobis in mentibus nomẽ meũ, Sol iustitiæ, Malach. 4, 2. i. Christus qui est vera lux, & per quem iustificamini.

SORS.

Quia nō requiescet virga impietatis super fortem iustorum, Pſal. 125, 3. pro, Hæreditatem. q. d. Nullus tyrannus diu iustis imperabit.

Tu sustentas fortem meam, Pſal. 16, 5. sub. Ita vt nemo eam mihi auferat. ita te mihi in hæreditatem dedisti, vt tua sola virtute, salua mihi maneat fruitio, & tibi semper adhæream.

SPINA.

Ardebit, & deuorabit spinam eius, & veprem eius in die vna, Iesa. 10, 17. Sic vocat militem gregarium, quod infinitis molestijs afficiat.

SPIRITVS.

Si spiritus irę dominantis ascenderit cōtra te, locum tuum ne deserat, Eccl. 10, 4. pro, Si ira dominantis fœuiat aduersum te, ne commouearis. vel, Si spiritus dominantis descenderit super te, id est, Si adipiscaris regiam dignitatem, statum pristinum ne deserat.

STATVTVM.

Hoc statutum Pesach, Exod. 12, 43. pro, Talis esse debet ritus siue obseruantia edēdi agni Paschalis, & hoc more celebrandus.

Et erit filijs Israël in statutum iudicij, Num. 21, 11. pro, In iura & leges. q. d. Secundum hanc legem, de huiusmodi iudicabunt filij Israël, eritq; inuiolabile decretum quod nemo iudicium immutare audebit.

STIPVLA.

In stipulam versi sunt ei lapides fundæ, Iob 41, 19. pro, Non plus læditur lapidibus missis funda, quàm læderetur palea.

STO.

Ioseph erat vir triginta annorum quando stetit coram Parhoh rege Ægypti, Gen. 41, 46. pro, Cum præesset Ægypto. vel, Cum potentiam istam acciperet ab ipso Pharaone.

Et in quibus essent vires ad standum in palatio regis, Dan. 1, 4. id est, Qui per atatem apti essent ministerio Regis.

STYLVS.

Et de Zebulun trahentes stylo scribæ, Iud. 5, 14. id est, Qui scribere solebant. q. d. Etiam ipsi scribæ dediti studijs, arma sumpserunt.

SVLCVS.

Si aduersum me terra mea clamet, & pariter sulci eius defleant, Iob 31, 38. pro, Si coegi arare terram meam sine mercede agricolarum.

SVPERBIA.

Ne veniat mihi pes superbiæ, Pſal. 36, 12. pro, Superborum. hoc est, Ne inuadant me superbi.

SVSCIPIO.

Non suscipies auditionem mendacij, Exod. 23, 1. pro, Non eris auctor falsi rumoris aduersus proximum tuum.

SVSPENDO.

Et suspendetur super illum omnis gloria domus patris sui, Iesa. 21, 24. pro, Inferretur ab illo nobilitas in domum paternam, illiq; acceptum referent omnem suum splendorem & claritatem.

T.

TABERNACVLVM.

Si non dixerunt viri tabernaculi mei, Iob 31, 31. p. Domestici ac familiares.

TEMPVS.

A tempore vsque ad tempus comedes illum, Ezech. 4, 10. pro, A tempore determinato vnus dici vsque ad tempus determinatum alterius. q. d. Toto die naturali comedes tantummodo xx. siclos panis.

Reuertendo reuertar ad te secundum tempus vitæ, Gen. 18, 10. pro, Tempore quo fœtus vitalis erit.

Et cum bestijs agri sit pars eius donec septem tempora mutantur super eum, Dan. 4, 20. id est, Sit cum bestijs septem annis.

TERRA.

Oculi stulti erunt in extremo terræ, Prou. 17, 24. pro, Vagi erunt, id est, Quæret sapientiam & non inueniet.

Ambulabo coram Domino in terris viuentium, Pſal. 116, 9. pro, Tutus degam inter viuos sub fauore Domini.

Terra erit impia propter habitatores eius, Iesa. 24, 5. id est, Impia esse videbitur erga incolas suos: nam desinet illis producere fructus necessarios. vel, Impië aget propter habitatores suos. id est, Pœnas luet, ac si impië egisset: nam erit desolata.

Transfixit caput super terram multam, Pſal. 110, 6. id est, Capita siue principes qui præsunt regionibus amplis.

TESTIFICOR.

Quid testificari faciam tibi, quid assimilabo tibi, ô filia Ierusalaim? Thren. 2, 13. i. Quid testibus probabo, quemquã accepisse tantã cladẽ quantã accepisti? aut quẽ populũ adducã, qui tam duro affectus sit supplicio vt tu?

THESAVRVS.

Nunquid ingressus es in thesauros niuis, & thesauros grandinis vidisti? Iob 38, 22. pro, An ascendisti in sublime vbi hyeme nix, & æstate grando generatur & reconditur?

Et nunc si regi bonum est, quærat in domo thesaurorum, Ezr. 5, 17. pro, In Bibliotheca in qua erant libri rationum nummariarum, non libri sapientiæ & philosophiæ. nam duplices erant Bibliotheca.

TIMOR.

Nonne timor tuus fuit ob spem tuam, & propter expectationem tuam perfectio viarum tuarum? Iob 4, 6. pro, Nonne sperabas, ob rectam tuam viuendi rationem, in timore Dei, te aliquid emolumenti assecuturum a Deo ipso, & interim nihil incommodi experturum? TORCVLAR.

Torcular calcavit Dominus virgini filiæ Iehudah, Thren. 1, 15. id est, Tradidit populum suum hostibus, vt interficiant eum, torqueant & cõculcent, haud secus quàm vix in torculari calcantur.

TORRENS.

Torrentes impietatis terrebant me, Pſal. 18, 5. Sic ipse vocat multitudinem tribulationum, quæ ab impijs infli-

guntur. Alij, Iniurias grauissimas & crebras interpretantur. vel potius, multitudinem hostiũ improborũ ac peruersorũ qui in eũ conspirauerant.

TRANSEO.

Fleuit & orauit cum vt transire faceret malitiam Haman Agagita, Esther. 8, 3. pro, Irritam faceret, depelleret, abigeret à se & à populo suo.

Stillauerunt digiti mei myrrhã trãseuntẽ, Cant. 5, 5. i. Interlabentẽ, inter digitos perfluentem. vel, Probatam.

TRIBVTVM.

Ascendere fecit Rex Selomoh tributũ ex omni Israël, 1 Reg. 5, 13. pro, Indixit tributum omni Israël.

V.

VACVVS.

Mercede cõduxit Abimelech viros vacuos & vagos, Iud. 9, 4. id est, Otiosos, nihili, & inutiles.

VANESCO.

Et propter quid vanitate vanescitis? Iob 27, 12. pro, Opinione vanã conamini tucri?

VAS.

Requieuit Moab ab adolescentia sua, & requieuit ipse in fecibus suis, & non euacuatus fuit de vase in vas, Ierem. 48, 11. id est, Vsque ad hanc diem similis fuit vino intra dolium quieto, & nō agitato: nunquã fuit eiectus suis sedibus.

VENENVM.

Germinabit sicut venenum iudicium super omnes sulcos agri, Hof. 10, 4. Prædicat fore vt citò iudicetur à Domino: imo dicit iam latam esse sententiam. Comparat autem iudicium illud herbæ venenatæ quæ citò crescit in terra culta. q. d. Breui accepturi sunt sententiam suam à Domino suo, imò iam lata est sententia.

VENOR.

Qui faciunt velamina super caput omnis staturæ ad venandũ animas. Nunquid animas venabimini populi mei, & animas quæ sunt vobis viuificabitis? Ezech. 13, 18. pro, Vt perdant. q. d. Nunquid animas perdetis? Nunquid permittam vt perdatis, hoc est, vt imponatis populo meo, prædicando illi omnia aduersa & infelicia?

Non aduret vir dolosus venationem suam, Prou. 12, 27. pro, Non est habiturus quod sibi parauerit vt edat.

VENTVS.

Quia ventum seminauerunt, & turbinem metent, Hof. 8, 7. id est, Quia opera eorum sunt vana & inutilia, nulla erit illis merces.

VERBVM.

Et imposuerit ei occasiones verborum, Deut. 22, 14. pro, Effecerit vt alij male de illa loquantur.

Sic adducet Dominus super vos omne verbum malum, Ios. 23, 15. id est, Quicquid malorum comminatus est.

Egredietur verbũ reginæ ad omnes mulieres, Esther. 1, 17. pro, Facinus istud reginę veniet ad aures omniũ mulierũ.

Et nō fuit verbum meum primum mihi vt reducerem regem meũ, 2 Sam. 19, 43. id est, Quare priores de reducendo rege verba non fecimus?

VERITAS.

Dabis veritatem Iahacob, misericordiã Abraham, Mich. 7, 20. pro, Præstabis quod pollicitus es sanctis Patriarchis tuis. Promissiones vocat veritatem quòd certò præstentur, quãtum est ex parte Dei: Misericordiam autem, quòd ex gratia factæ sint.

VESPERA.

Immolabũt eum omnis cœtus Synagoga Israël inter duas vespervas, Exod. 12, 6. Nempe vesperam inclinantis solis, & vesperam occasus solis.

VESTIGIA.

Quod probris affecerint vestigia Christi tui, Psal. 89, 52. id est, Aduentum. vel, Exprobrauerunt calcibus Christi tui, id est, Deluserunt Christi aduentum. aut, Ut Chald. paraphr. exprobrauerũt tarditatem vestigiorũ Messia tui, quasi nunquam venturi. Videbãt enim Iudæos magis ac magis opprimi, & non illis succurrere suum Christum & Messiam quẽ iactabant.

VIA.

Vado hodie per viam vniuersæ terræ, Ies. 23, 14. pro, Moriturus sum, quem admodum constitutum est omnibus hominibus.

Si inuenerit quispiã inimicũ suũ, num mittet eũ in via bona? 1 Sam. 24, 20. pro, Sinet eũ & bire saluũ & incolumẽ?

Quia oculi eius sunt super vias viri, & omnes gressus eius videt, Iob 34, 21. pro, Deus contemplatur ac discutit consilia & opera hominum.

Viam eorũ in caput eorũ dedi, Ezech. 9, 10. id est, Decreui sumere pœnas de illis pro meritis.

Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via pedes suos, Psal. 85, 14. pro, Cursum suum habebit, vt vulgò loquuntur. Conspicua erit, & praualebit, id est, Tempore Christi homines dabũt operam iustitiæ & æquitati.

VIDEO.

Videre fecisti populum tuũ dura, Psal. 60, 5. pro, Experiri fecisti populum tuum dura. vel, Duriter & asperè illum tractasti.

Vide vitã cũ vxore quã dilexisti omnib⁹ diebus vitæ, &c. Eccl. 9, 9. pro, Fruere vita siue commodis huius vitæ.

Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, Prou. 22, 29. pro, Certè vir velox & festinus, qui summa diligentia fungitur suo munere, euocabitur ad regium ministerium.

VINCVLVM.

Dirumpamus vincula eorum, Psal. 2, 3. pro, Leges, quibus quasi vinciri solent subditi. Metaphora ab ijs qui vinciti coguntur facere opus. q. d. Legibus eorum ne pareamus. Verba sunt hostium Dei & Christi eius.

VENENVM.

Venenum draconum, vinum eorum; & venenum aspidum crudèle, Deut. 32, 33. pro, Citò enecans. Peruerfa eorum opera intelligit, propter quæ pereunt.

VIR.

Quia sicut vir fortitudo eius, Iud. 8, 21. pro, Iuxta ætatem respondet robur hominis: ideoque habet satis roboris vt possit nos interficere.

Et si mori feceris populũ istum tãquam virũ vnum, Num. 14, 15. pro, Omnes

VIRGA.

Virgam fortitudinis tuæ mittet Dominus ex Syon, Psal. 110, 2. i. Robur quo roboraberis. aut, robur regni tui, quòd est fortitudo tua. q. d. Non regnabis tantũ in Iudæa, sed extendet Deus Pater potentiam regni tui vsq; ad extremos fines terræ.

VISIO.

Melior est visio oculorũ, quàm quòd eat anima, Eccl. 6, 9. i. Melius est esse contentũ præsentis fortuna, quàm multa desiderare.

VISITO.

Visitans iniquitatem patrum super filios super tertios & super quartos, Num. 14, 18. pro, Puniens patres & filios, nepotes ac p̄nepotes p̄pter iniquitates.

Et visitatio tua custodiuit spiritũ meũ, Iob 10, 12. pro, Lex naturæ quã cõstituisi, me hætenus seruauit in vita. vel, prouidentia tua conseruat me in vita.

VITA.

Et erit anima domini mei colligata in fasciculo vitæ cũ Domino, 1 Sam. 25, 29. pro, Dominus meus diutissimè viuet, colendo Dominum Deum.

VITIS.

Quia ex vite Sedom est vitis eorum, Deut. 32, 32. pro, Nati sunt parentibus iniquis, quales erant Sodomitæ. vel, Sodomitarum studia imitantur.

VITVLVS.

Reddemus vitulos labiorum nostrorum, Hof. 14, 3. i. Offerem⁹ tibi preces & laudes, atque gratiarum actiones.

VIVO.

Obsecro dñe mi; viuit anima tua dñe mi: ego mulier sum, &c. 1 Sam. 1, 26. pro, Tam vera sunt quæ dictura sum, quàm verum est te viuere. vel, quàm verum est quòd opto vitam tuam.

VIVIFICO.

Viuificemus de patre nostro semẽ, Gen. 19, 32. p̄, Seruem⁹ semẽ, vel fuscitem⁹. Nunquid viuificabunt lapides de acruis pulueris? Neh. 4, 2. pro, Nunquid restituẽt in pristinum statum lapides illos muri iam redactos in cinerem?

VMBILICVS.

Ecce populus descendunt de vmbilico terræ, Iud. 9, 37. pro, De loco eminentiore terræ, i. De summis montibus.

VMBRA.

In palpebris meis apparet vmbra mortis, Iob 16, 16. hoc est, Oculi mei cœpetis, (runt caligare.

VNICVS.

Deus facit habitare vnicos i domo, Psal. 68, 7. pro, Efficit vt qui liberis carebãt, habeat amplam familiã. Vnicos vocat solitarios & desertos in familia.

VNVS.

Quia vno modo loquitur Deus, & duobus ei qui non videt eũ, Iob 33, 14. pro, Multis modis cõsultit Deus nostræ salutis: vno modo per reuelationem nocturnam, altero verò p̄ castigationes.

VOCO.

Vocabũt super eos formidinem vndiq; Ierem. 49, 29. pro, Aduocabunt sibi in auxilium contra eos homines terribiles & formidabiles milites qui illis terrorem maximum incutient.

Vocabis salutem muros tuos, & portas tuas laudem, Ies. 60, 18. pro, In muris tuis erit summa pax, & in portis tuis canentur laudes.

VOTVM.

Quid fili votorum meorum, Prou. 31, 2. i. Pro quo feci vota. vel, Fili gratissime, amantissime & exoptatissime; pro quo vota mea omnia emitto.

VOX.

Transire fecerũt vocem in castris, Exod. 36, 6. pro, In castris proclamauerunt.

VRBS.

Labor stultorum laborare faciet eum, qui nescit pergere ad ciuitatem, Eccl. 10, 15. Prou. Nescire viam ad urbẽ, pro, Ignorare rem maximè notã. q. d. Cũ stulti vulgaria ignorent, torquent

VVA.

Patres comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt, Ierem. 31, 29. Prouerbiũ: pro, Filij luũt pœnas propter peccata parentum. Sequitur, Omnis hominis qui comederit vnam acerbam, obstupescunt dentes.

VVLVA.

Et vulua eius conceptio perpetua, Iere. 20, 17. id est, Quæ nunquam edit fœtum. q. d. Quare non perij?

VXOR.

Ab vxore quæ dormit in sinu tuo, custodi ostia oris tui, Mich. 7, 5. q. d. Caue ne secreta tua illi reueles.

Z.

ZELVS.

Requiescere faciam iram meam in te, & recedet Zelus meus à te, Ezech. 16, 42. id est, Desinam te prosequi amore illo quo antea te prosequabar ob zelotypiam tui.

ZELOR.

Zelando zelatus sum pro Domino Deo exercituum, 1 Reg. 19, 10. pro, Cruciaui me ipsum veluti zelotypia pro honore Dei.

Hi Idiotismi Hebraici linguae Latinae ex varijs auctoribus selecti, dignissimi sunt qui imprimantur, quia sine illis cognitissimis difficillimè aliquis ex sacra Scriptura compendium faciet. quod attestor

Sebastianus Baer Delphius, insig. Cathed. Ecclesiæ S. Mariæ Antuerpiensis Plebanus & Canonicus.

